

Matrimonium apud SScr.

In VT narratur Deus hominem creavisse ad imaginem suam, cum differentia sexuali (quae ideo diaboli inventum dici non potuit), in finem multiplicationis generis humani.

Praeterea, explicatur mulier esse facta in adiutorium hominis sibi simile (non solum pariter ad Dei imaginem sed etiam os ex ossibus et caro ex carne sua), ita ut existat societas maxime intima (duo in carne una) propter quam homo relinquet patrem et matrem et uxori adhaerebit.

At quamvis monogamia satis si inculcatur, tamen commisso peccato originali, maledicatur mulier et aliis et his etiam verbis "et ipse dominabitur tui, et sub viri potestate eris".

Quae dominatio mulieris, crebrescente et invalescente peccato, ita in polygamiam atque divortium conduxit ut lex Moysaica hos abusus tolerare et potius restringere quam extirpare coacta fuerit. Nihilominus, non prorsus obscurata fuisse idealia originis satis apparet tum in libro Ruth, tum in historia Uriae, tum maxime in libro Tobiae ubi eminent laudes castimoniae, mutui coniugum amoris, et intentionis exclusivae liberos suscipiendi.

Maximum opus christianismi in re morali erat restauratio familiae. Quod opus audacter est aggressus Dominus noster

Mt 5: 31, 32; Lc 16, 18

Mt 19 1-12; Mc 10 2-12

libellum repudii repudiando et monogamiam restaurando in puritate pristina. Immo, ulterius laudes virginitatis innuit Mt 19, 12 qua de re plura apostolus Paulus

Rom 7: 1-3 exhibent matrimonium tanquam legem quae tandiu perdurat quamdiu utriusque coniugis vita mortalis.

I Cor, amplius hanc materiam tractat: cp 5 excommunicatio incestuosi; cp 6 9ff de fornicatione; cp 7 de matrimonio et virginitate

De Matrimonio -- Vetus Testamentum -- Idealia DTC 9 2055

Non recte aestimantur mores sive ex praxi familiarum divitum et potentium sive ex legislatione.

Polygamia ad divitas restringi videtur saltem in genere; possibilitas divortii opponebatur per amorem mutuum conjugum et amorem erga liberos communem

Ruth: Elimelech unicam habuit uxorem Noemi; post eius mortem uxores duorum eius filiorum monogamorum attestant amorem erga maritos per amorem erga Noemi

Urias (Hittita tamen et non Israelita) unam uxorem dilectam habuit. 2 Reg 7 3

Maxime describitur ideale in libro Tobiae: eminent finalitas in liberos procreandos, castitas, mutuus amor

Tob 3 16-18; 6 17; 6 22; 8 5; 8 9

Nihil tale invenitur in tota literatura pagana et antiqua.

De Matrimonio -- Vetus testamentum -- divortium DTC 9 2053

Non agitur de divortio proprio nomine cum uxor rem initiare non potest; est quaestio tantum de repudio uxoris a marito

De facto hic est casus principalis etiam hodie: scdm articulum in Reader's Digest, (Aug 1941 p 85 ff) e 10 mulieribus quae divortium apud Reno petunt, 9 non volunt; mallent tolerare infidelitatem mariti, qui tamen eas non vult.

SSer pauca omnino de casibus repudii continet: unicus casus clarus est repudium Agar ab Abraham scdm codicem Hammurabi; allegatur casus Michol, uxoris David, a rege Saul sublatae et post mortem Saul a David receptae (1 Reg 18 27; 25 44; 2 Reg 3 16) qui tamen casus ad rem esse non videtur, non enim David Michol repudiavit sed Saul eam sustulit

auctores recentiores non vident quaestionem repudii in casu Joseph cum censent Joseph non dum duxisse Mariam

Attamen adest legislatio deuteronomica, quae supponit praxin repudiandi uxorem esse receptam, et abusus continere intendit

- a) Solus maritus potest uxorem repudiare. Non ius bilaterale.
- b) Dantur exceptiones: si maritus falso accusat uxorem quod virgo non erat quando eam accepit (Deut 22 13-19) vel si homo filiam non sponsatam et virginem dehonoraavit (concupuerit cum illa) debet eam uxorem ducere; et in utroque casu non datur repudium cunctis diebus vitae suae (Deut 22 28-29)
- c) Requiritur motivum: quod tamen vago modo describitur, 'ervah, probabiliter gravis infirmitas physica inspirant le dégoût.
Exinde disputationes rabbinicae: praesertim scholae Hillel et Schammai
- d) Requiritur formalitas: libellus repudii quo attestatur libertas uxoris ut ad novas nuptias convelet -- videtur quod coram testibus (subscribentibus) tradebatur libellus repudii
- e) Effectus libelli: uxor libera est ad novas nuptias ineundas; prior maritus postquam novas nuptias iniiit repudiata, non potest iterum eam in suum sumere
- f) Non dicitur sed intelligi videtur maritus posse novas inire nuptias; eo enim tempore vigeat polygamia

De Matrimonio -- Vetus Testamentum -- DTC 9: 2052 ff

a) Peccatum destruit aequalitatem primam coniugum
Gen. 3 16: Dixit mulieri "Multiplicabo aerumnas tuas et conceptus tuos; in dolore paries filios, et sub viri potestate eris; et ipse dominabitur tui.

Gallice, DTC (Crampon ?) "Ton désir se portera vers ton mari et il dominera sur toi"

b) Primus casus polygamiae in SScr nominatus (non culpatus)
Lamech: Gen 4: 19 ff

c) Abraham polygamus scdm mores codice Hammurabi exhibitos

Gen 16 -- Abraham, Sara sterilis, Agar ex qua Ismael

Gen 17 -- Promissio divina; Sara pariet tibi filium; promissiones circa Isaac

Gen 25 -- Abraham duxit Ceturam; v 5 Dedit Abraham cuncta quae possiderat Isaac; filiis autem concubinarum largitus est munera, et separavit eos ab Isaac filio suo

Abraham non stricte polygamus; uxor est Sara; caeterae sunt ancillae, concubinae; eorumque filii in gradu inferiori reputantur

d) Gen 29: 16 - 30:25 de uxoribus, ancillis et filiis Jacob
Duae uxores videntur esse in eodem gradu; duodecim filii ex uxoribus et ancillis sunt in eodem gradu.

e) Exinde disparet principium monogamicum; quamvis adsunt concubinae, uxores secundi gradus, attamen uxores primi gradus sunt plures.

Jud 8 30 Gideon 70 filios habuit
12 8 Abesan 30 filios et 30 filias
12 14 Abdon 40 filios

David: 9 uxores habuit, et plures concubinas (2 Reg 2 2; 3 2-5; 3 13; 5 13-16; 11 27; 3 Reg 1 1)

Salomon: 300 uxores et 700 concubinae 3 Reg 11 1-8

Roboam: 18 uxores et 60 concubinas 2 Par 11 18-23

Joram, de Juda, 42 filios habuit, 4 Reg 10 12-14

Jehu occidit 70 filios Achab regis Israel

f) lex (Deut 21 15-17) vindicat iura primogeniti veri contra primogenitum ex uxore praedilecta

g) post captivitatem disparet luxus polygamicus, forte quia divitiae ita diminutae erant ut haud sufficerint ad plures uxores sustentendas

neque Xtus neque Apostolus reprehendit Iudaeos propter polygamiam unde rarum omnino esse factum hunc abusum conici licet

De Matrimonio -- Vetus testamentum -- e DTC 9: 2045-56

Factum: "genuit filios et filias"

Gen 1: 27 28; 2: 18-24. cf. Mt 19: 4 5 6

- a) Deus creavit hominem ad imaginem suam cum differentia sexuali; unde imperavit, Crescite et multiplicamini et replete terram
- b) non est bonum esse hominem solum; faciamus ei adiutorium simile sibi; hoc nunc os ex ossibus meis et caro et carne mea; haec vocabitur virago (isscha) quoniam de viro (issah) sumpta est. Quamobrem relinquit homo patrem suum et matrem, et adhaerebit uxori suae; et erunt duo in carne una. [Non constat utrum "Quamobrem..." ab Adam an hagiographo dictum]
- c) erat autem uterque nudus... et non erubescabant.
- d) apud Mt. verba Adami "Quamobrem..." citantur sub introductione "dixit (Deus)" a Xto; et additur quod Deus coniunxit, homo non separet

Unde colligitur:

- a) Deus auctor matrimonii
Auctor hominis ad imaginem suam cum differentia sexuali, id est cum potentis et actibus qui natura sua in propagationem generis tendunt
Auctor praeccepti: Crescite et multiplicamini
Auctor unionis stabilis: femina creatur in adiutorium simile sibi; relinquet homo patrem et matrem; adhaerebit uxori suae; erunt duo in carne una
Accedit interpretatio authentica: quod Deus coniunxit, homo non separet
Notatur concupiscentia afuisse in prima institutione hominis
Innuitur contractus matrimonialis: "et adduxit (Deus) eam ad Adam. Et dixit Adam: Hoc nunc os ex ossibus meis..."
Innuitur monogamia: unus homo, una mulier; erunt duo in carne una. Quibuscum haud reconciliatur polygamia simultanea, puta, tres, quattuor,.. in carne una.
- b) Implicite adsunt distinctiones inter legem naturalem: id quod Deus fecit; et legem positivam: id quod Deus iussit. Sed imperia narrata possunt esse ex modo loquendi et pertinere ad legem naturalem.

Certo adest lex positiva quando Xtus dixit: Quod Deus coniunxit, homo non separet.

De Matrimonio -- Novum Testamentum -- DTC 9 2056 ff

Loca principalia sunt:

Mt 5: 31 32; 19 1-12; 22 23 (of Deut 25 5-10)

Mc 10 2-12

Lc 16 18

Rom 7 1-3

1 Cor 7 1-17 25-40; 11: 3 7-9

Eph 5 22-33

Col 3 18-19

1 Tim 2 11-15; 4 1-3; 5 9-16

Hebr 13: ~~14~~

1 Petr 3 1-7

Quaestiones principales sunt:

Matrimonii indissolubilitas et unitas. *Matrimonium indissolubile et unitivum.*

Virginitas et viduitas.

Usus matrimonii xtianus.

Singuli textus sunt breviter percurrendi; fundamentum enim praebent omniam quae postea in traditione ecclesiae evolvuntur.

Problema matrimonii in fieri.

Matrimonium romanum paganum (Joyce 41)

1. sponsalia, desponsatio: non necessaria sed communiter occurrentia.

elementa desponsationis

- a) arrhae, seu donatio a viro facta uxori futurae (pignus quoddam detis) futurae donationis propter nuptias)
- b) anulus pronubus
- c) osculum
- d) determinatio contractus (tabulae sponsales, matrimoniales)

2. vespere ante matrimonium: nuptiae

- a) sponsa induit vestimenta matrisfamilias
- b) velum induit quoddam e colore "flammeum" nominatum
- c) ex hac caeremonia "obnubilatio capitis" est nomen "nubere" "nuptiae"
- d) imponitur corona florum capitibus et sponsi et sponsae flora generatim verbera Veneri sacra

3. dies matrimonii

- a) recitatio tabularum formalis, coram testibus, earundem subsignatio a personis quibus intererat et a testibus, denique earum ~~sp~~ traditio sponsae
- b) manuum conluctatio a sponso et sponsa
- c) sacrificium Iovi

4. vespere eiusdem diei

deductio in domum mariti (processio quaedam triumphalis)

sed iurici consultos de iuribus essentiali mat (contractus) "consensus" "affectus maritalis" non hoc nomine

Matrimonium sedm Nicolaum I ad Bulgaros. T Joyce.

1. sponsalia quae futurarum sunt nuptiarum promissa foedera

2. ritus desponsationis

- a) arrhae
- b) anulus
- c) traditio tabularum matrimonialium ad sponsam

3. celebratio missae in qua benedicuntur sponsus et sponsa dum velum super capita eorum extenditur

4. coronatio dum ecclesiam egrediuntur ut vitam matrimonialem incipiunt

Contractus matrimonialis in 3 apud paganos, in 2 apud xtianes
Unde apud auctores xtianos "desponsatio" duplici sensu adhibebatur
significans tum sponsalia (verba de futura) tum ipsum matrimonium
(verba de praesenti). Forte influxus iudaicus: Kiddushim erat
desponsatio, plenum effectum matrimonii exerebat. quamvis sponsa manebat

matrimonium in domo patris

Quid sit matrimonium?

Problema mediaevale:

- varios
- a) tota res matrimonialis ecclesiae relicta fuit saec X
totus populus christianus; principes debiles; episcopi principes
 - b) praxis confusa
antiquae consuetudines romanae et variarum tribuum et nationum
tum in variis regionibus tum in Italia septentrionali omnes simul
 - c) doctrina vaga: quid sanctum, virginitate minus, tria bona,
usus ad prolem
 - d) fontes imperfectae: textus non collecti CC, PP; pseudo-textus;
codex Iustinianus inveniendus; quae omnia in systema morale et iudicium referenda

Progressus mediaevalis.

- a) usque ad Gratianum et Lombardum
- b) periodus classica Grat et Lomb
- c) periodus subsequens
- d) periodus classica XIII
- e) evaluatio huius progressus | relatio inter sacra et contractum
indivisibilitatis.

Periodus moderna

- a) ante tridentina
- b) ipsum tridentinum
- c) post tridentinum

Matrimonium -- notio anthropologica

Notio anthropologica est quae a posteriori habetur, scil., perspectis factis empiricis, nulla ratione habita eorum quae a priori determinari possunt.

Talis notionis investigatio utilis est ad praeparandam mentem ad considerationes magis abstractas.

Sic matrimonium definiri potest: viri et mulieris consortium vitae stabile atque legitimum.

Elementum genericum est "consortium vitae": hac in vita una est sors plurium; supponit ergo magnam quandam amicitiam vel necessitatem; dicit communia quodammodo esse vitae gaudia atque aerumnas, *in una communio iura utriusque partis - Est humanum simul idcirco, sociale, sanctum, religiosum*

Elementum specificum est "viri et mulieris": quod cum non per accidens ponatur sed per se, involvit specificationem huius consortii ex operatione venerea. *Si specificati continentur in actu operationis, dicitur prodesti unitate permanentis*

Prima proprietas est stabilitas: potest dare consortium vitae quod de facto ad tempus tantum permanet; sed si per se intenditur tamquam merum experimentum et ad tempus per se duraturum, non est matrimonium. Unde "companionate marriage" non reputatur matrimonium defectu stabilitatis; per se non intenditur esse stabile.

Alia proprietas est legitimitas quae habetur e praescriptis iuris rite impletis.

Matrimonium dicitur monogamicum quod inter unum virum unamque mulierem viget.

Est stricte monogamicum si divortium stricte prohibetur.

Est late monogamicum si divortium late tantum prohibetur, stricte vero maiori vel minori facilitate conceditur.

Polygamia est matrimonium unius viri at complurium mulierum. Quae etiam polygynia dicitur.

Polyandria est matrimonium unius mulieris et complurium virorum.

Polygamia successiva coincidit cum monogamia late dicta.

matrimonii
In iure romano -- quod interest propter dicta patrum et decreta conciliorum -- legitimitas habebatur tantummodo inter cives pleno iure tales -- matrimonia servorum contubernia dicebantur -- matrimonium civis cum persona ordinis inferioris dicebatur concubinatus. Ex definitione data, contubernia et concubinatus in sensu iuris romani vera matrimonia esse potuerunt; et ut talia ab ecclesia recognoscebantur.

conspicibiliter sicut matrimonium tanquam iuris divini et humani communicatio, locum tenent iurium participatio -- unde si aliter iuris imper ante legem iuris, communicatio iurium non agnoscebatur ideoque non matrimonium

De contractu matrimoniali.

Hactenus matrimonium consideravimus anthropologice seu empirice scdm definitionem "viri et mulieris consortium vitae stabile atque legitimum."

Patet tamen tale consortium posse existere quando non debet, et non existere quando debet.

Est ergo matrimonium alio quodam sensu, scilicet, quando dicimus virum maritum, mulierem uxorem, non tantum dicimus quod de facto datur consortium vitae sed dicimus quod dari debetur consortium vitae. Loquimur ergo de aliquo ente morali antecedente, quo existente consortium vitae dari debetur, quo non existente consortium vitae dari non debetur sed peccatum est.

Quid ergo sit matrimonium moraliter sumptum?

Brevissime est "vinculum matrimoniale" h.e. ens quoddam morale seu intentionale ex quo fluunt obligatio et ius ad tale consortium

- a. mutua coniugum iura ad actus per se aptos ad prolis generationem
- b. mutua potestas et obligatio ad individuum vitae societatem

Iam vero inter xtianos quaestio maximi momenti est quando praecise esse incipiat tale vinculum: est enim indissolubile; et non violatur nisi peccato mortali et iactura vitae aeternae. Quid ergo facit matrimonium? An solus mutuus consensus? an etiam requiritur permissio parentum? an sunt impedimenta dirimentia? an requiruntur formalitates iuridicae, et quaeenam praecise? quid facit caerimonia externa? an consummatio matrimonii per commixtionem carnalem pertinet ad ipsum matrimonium?

Quid respondendum singulis his quaestionibus, iam scitis omnes. Matrimonium in fieri est contractus quo vir et mulier, legitime, sibi mutuo tradunt ius actuum necessariorum ad generandam et educandam prolem et sese obligant ad individuum vitae societatem.

Brevius: est contractus, legitimus, mutuus, circa obiectum essenziale

contractus: duorum in idem consensus, obligationem pariens
legitimus: inter personas habiles, modo lege praescripto

DB 334 Nicolaus I, circa Bulgaros.

Vide in contractu.

Exsistit sacramentum matrimonii.

Matrimonium: CIC 1012, 1013 §2, 1081 §1, 2, 1110

Sacramentum est signum sensibile efficax gratiae perenniter in nova lege a Xto institutum.

signum speculativum: quod cognitum ducit in cognitionem alterius
signum efficax: quod confert id quod significat. DB 848-51

gratiae: donum supernaturale conducens in vitam aeternam
qualis gratia in matrimonio: DB 969, quae perficit naturalem
amorem coniugum, quae indissolubilem unitatem confirmat, quae
coniuges sanctificat, quae a Xto promeretur; unde Paulus innuens
"Viri diligite Eph 5.

perenniter: non per transennam adhibitum sed sola in ecclesia
et semper in ecclesia
ab ipso Xto institutum: DB 844

Nota: de fide definita, DB 971

Adversarii: Joyce folia; adde modernistas.

Evolutio notionis sacramenti: cf de gr sacramentis in genere

Evolutio doctrinae "matrimonium est sacramentum": cf notae ex DTC

Exsistit sacramentum matrimonii.

Exegetica quaedam:

1. Gen. 2, 24 describit societatem conjugalem, primo secundum terminum socialem a quo (relinquet patrem et matrem), deinde secundum terminum socialem ad quem (adhæerebit... erunt duo in carne una).

2. Exsistit habitudo quaedam causalis inter hanc societatem conjugalem et originem Evæ ex latere Adami.

Nam origo describitur vv. 22-23; societas conjugalis, v. 24; et inter hæc duo ponitur particula causalis "quamobrem."

3. Ideo hagiographus descripsit originem Evæ ex latere Adami ut normas omnis matrimonii naturalis proponeret modo concreto.

Nam v. 24 universaliter dicitur de homine, patre, matre, uxore.

4. Quare naturalis dilectio Adami erga Evam, carnem de carne sua, ossa de ossibus suis, proponit normam omnis dilectionis maritalis.

5. Similiter naturalis subiectio Evæ ad eum ex quo originem sumpsit proponit normam omnis subiectionis ex parte uxoris.

6. Eph. 5, 31 describit societatem conjugalem xtianorum.

"Describit societatem conjugalem" eisdem rationibus ut 1) supra.

"Describit societatem conjugalem xtianorum" propterea quod epistola xtianis dirigitur, quod hæc societas habet causalem relationem ad corpus Xti mysticum (7 infra), quod hæc societas derivat normas suas ex habitudine inter Xtum et ecclesiam (8 infra), quod hæc societas est magnum mysterium in Xto et ecclesia (9 infra).

7. Existit habitudo causalis inter corpus Xti mysticum et matrimonium de quo Eph 5, 31.

Nam v. 30 loquitur de corpore mystico (membra sumus corporis eius); v. 31 loquitur de matrimonio; et inter hæc duo ponitur particula causalis "propter hoc."

Notate quod dicitur "hoc" "touto" quod ad immediate præcedentia refert; et non dicitur "illud" "ekeino" quod ad remota refert.

8. Habitudo inter Xtum et ecclesiam præbent non solum exempla ("sicut") sed etiam normas obligationem parientes ("subiectæ sint" "debent") relate ad dilectionem mariti xtiani et subiectionem uxoris xtianæ (Eph. 5, 22-29).

9. Non solum corpus Xti mysticum in genere sed ipsa societas conjugalis xtianorum est magnum mysterium in Xto et ecclesia (Eph. v. 32)

10. Quale ergo sit istud magnum mysterium seu sacramentum.

In eo sane est quod matrimonium naturale in creatione mulieris fundatum et matrimonium xtianum in corpore Xti mystico fundatum non univoce sed analogice sunt matrimonia.

Sicut-se-habet-creatio-Evæ-ad-matrimonium-naturale

Sicut se habet processio Evæ e latere Adami capitis generis humani relate ad matrimonium naturale, ita se habet processio ecclesiæ e meritis Xti capitis corporis mysticæ relate ad matrimonium xtianum.

In utroque casu habetur nexus causalis inter prius et posterius

("quamobrem" "propter hoc"); in utroque casu habetur fundamentum dilectionis in marito et subiectionis in uxore.

At etiam adest diversitas.

Fundamentum et normae matrimonii naturalis derivantur ex creatione primae mulieris. Fundamentum et normae matrimonii xiani derivantur ex origine illius sponsae immaculae quae est ecclesia.

Praeterea, quamvis materialiter spectata non differant matrimonium naturale et xianum, tamen in ratione mysterii seu sacramenti hoc magnum est.

Quoad probationem:

1. Probandum est Xtum dominum elevasse matrimonium xianorum ad dignitatem sacramenti novae legis.
2. Hoc est, matrimonium xianum materialiter spectatum est idem ac matrimonium naturale, sed matrimonium xianum in ratione signi efficaci prorsus differt a matrimonio naturali.
3. S. Paulus non loquitur de elevatione matrimonii a Xto domino effecta; loquitur tamen de effectibus huius elevationis. Aliis verbis, S. Paulus non describit institutionem huius sacramenti, sed describit effectus huius institutionis.
4. Quare arguendum est ex effectibus in causam.
5. Porro, argumentum ex effectibus in causam est validum, quatenus ad effectus adaequant virtutem causae. Si S. Paulus sufficienter enumerat effectus institutionis sacramenti, de ipsa institutione dubitari non potest. Si vero insufficienter describit effectus institutionis, de ipsa institutione non habetur nisi argumentum probabile. Denique, quo melius quisque perspexerit id quod docet S. Paulus, eo clarius et efficacius ei videbitur argumentum ex effectibus in causam.

ipsa
1
Probatio:

Exsistit causa cur matrimonium xianum in ratione mysterii, sacramenti, symboli, analogice se habeat ad matrimonium naturale.

Atqui haec causa est quod Xtus dominus matrimonium evexit ad dignitatem sacramenti stricte dictae.

Ergo exsistit quod Xtus dominus matrimonium evexit in dignitatem sacramenti.

Maiores: principium causalitatis una cum dictis Eph. 5, 22-32.

Minores: argumentum stringens vel probabile prout dari vel non dari potest alia explicatio analogiae inter matrimonium naturale et xianum.

Forsitan alia explicatio dari posset, solis verbis S. Pauli consideratis; certo nulla alia explicatio dari potest, perspectis doctrina PP., TT., CC.

Matrimonium ~~mat~~ianum est sacramentum. Patres.

R (ser 570) 67 319 320 384 505 1094 1176 1249 1253 1640 1812 1867
1876 2108 2155 2189 2218 2374

Patres passim repetunt ea quae de matrimonio in SScr inveniuntur;
eodem ergo argumento sacramentum matrimonii agnoscunt.

Addunt auctoritatem episcopi 67 384 1249
Cf Siricius ML 13 11 (vel 1136) "Illa benedictio quam nupturae
sacerdos imponit, apud fideles cuiusdam sacrilegii instar est si
ulla transgressione violetur.

- Varia claritate ad donum gratiae alludunt
- 319 "ex parte divinae gratiae patrociniū" scil. patrociniū ~~ex~~
~~pa~~ divinae gratiae ex parte coniugis fidelis
 - 320 ecclesia conciliat... obsignat benedictio... Pater rato habet
 - 505 habet charisma sicut castus caelibatus -- at addere possumus
caelibatus ex dono interno et opere operantis, matrimonium ex
ipso inito mysterio
 - 1094 Xtus apud nuptias Canenses duabus de causis: ut libidinem
ad nuptias vocaret; ut emendaret quod deerat in suavitate
iucundissimi vini et gratiae (?) (gratia vini?)
 - 1249 coniugium velamine sacerdotali et benedictione sanctificari
oportet
 - 1253 sanctificatum a Xto coniugium
 - 1642 vinculum matrimoniale comparatur cum characterē ordinis
 - 1867 iterum comparatur cum characterē baptismali
 - 2017 gratia divina fundatum matrimonium (Innocens I)
 - 2108 Christus Canae interfuit nuptiis... ut generationis humanae
principium quoad carnem sanctificaret.
Prosequitur: "conveniebat enim ut qui naturam ipsam hominis
renovaturus erat, non solum iis qui iam in ortu vocati erant
benedictionem impertiret, sed et iis quoque qui postea nascituri
erant praestrueret ut eorum ortum sanctum efficeret"
Unde ut Xtus elevaret totam humanam naturam, ipsum hominis
ortum sanctificavit.
 - 2218 Xtus auctor legitimarum nuptiarum; ~~sua~~ benedictione suae prae-
sentiae Canae sanctificavit quod potestate sua initio constituit
 - 2374 Dominus praesentia sua Canae benedixit nuptias; unde non
condemndae.

Matrimonium est sanctificatum a Christo domino; iam pertinet
ad hominem renovatum; cum divina gratia connectitur

Augustinus clarissime agnoscit vinculum sacramentale: aliquid
propriū novae legi; respicit tantummodo vinculum tamquam
fundamentum indissolubilitatis, forte inhaerens sensui "sacramenti"
tamquam iurisiurandi

Vel dicendum matrimonium proxime significare unionem indissolubilem
in Xto mystico; mediate significare gratiam divinam quae efficit
corpus mysticum, tum quoad membra tum quoad unionem.

Matrimonium est verum sacramentum novae legis. Arguitur ex Eph 5, 32.

Praenotantur.

1. "mysterion" cf de sacramentis in genere -

est communiter "secretum", interdum "sensus absconditus, typicus, symbolicus" (Somnium Nabuchodonosoris, m. 7 stellarum, m. bestiae apud Dan in LXX, et apud Apoc), semel actio abscondita (m. iniquitatis operatus) vel actio ignota et mira (resurrectio corporum).

2. v. 32.

Estne sensus: hoc mysterium est magnum, loquor tantummodo de Xto et ecclesia; i.e. nolo affirmare ullum magnum mysterium in ipso coniugio. Ita Protestantes.

Dico quod non est sensus obvius: "mysterium hoc" refertur ad praecedentia, quae sunt de connubio; praeterea, textus non dicit "ego dico de Xto et eccl" sed "ego de lego eis Xtum et eccl" ideoque "relate ad"

Scilicet sensus obvius est: connubium est magnum mysterium, non in se ipsa, sed secundum suam habitudinem ad Xtum et eccl.

Praeterea, hic est sensus catholicus, in ecclesia receptus; atque ecclesia est norma interpretationis.

3. Habitudo connubii ad Xtum et ecclesiam est:

a) in ratione exempli; faciamus quod et alii faciunt "sicut"

v. 28

b) in ratione normae: quod Xtus facit, vir ideo debet, quod ecclesia facit, ideo mulier debet.

c) cuius normae fundamentum remotum assignatur:

v. 30: "quia membra sumus corporis eius"

cf. Rom 12 5 "multi unum corpus sumus in Xto, singuli autem alter alterius membra"

Iam vero membra inter se cooperantur et amantur; est enim quidam sui ipsius amor. Unde v. 28, 29 Ita et viri debent diligere uxores ut corpora sua. Qui suam uxorem diligit, seipsum diligit. Nemo enim unquam carnem suam odio habuit: sed nutrit et fovet eam, sicut et Xtus ecclesiam, quia membra sumus corporis eius.

d) at praeter hoc generale et remotum fundamentum caritatis quod omnibus membris corporis mystici est commune, adest et aliud et speciale fundamentum in matrimonio; et hoc tribus constat:

a) Adam dixerat: "Propter hoc (dicitur) ... scilicet propter quod Eva de latere eius fuit, relinquet homo..."

b) Paulus dicit: "Propter hoc (anti toutou = propter Zorell, cf Lk 12 3) scilicet propter quod sumus membra corporis eius.... relinquet homo.... Loco solidaritatis in Adamo, succedit solidabilitas in Xto.

b) est mysterium magnum in corpore Xti; unde participat speciali modo rationem unionis mysticam

c) quod constat ex opposito: 1 Cor 6:16-18, sicut enim Fornicatio in Xtiانو habet rationem sacrilegi, ita matrimonium habet rationem unionis mysticae quae ad functionis ipsius corporis mystici pertineat.

c) unde consideranda - normae speciales - habitus speciales -

vir caput mulieris (unus est Adam caput Evae) sicut Christus ecclesiam - vir diligit uxorem ut corpus suum (unus est Adam diligit Evam ut Corpus suum) sed ut Xtus ecclesiam.

scilicet, non
requiritur
supradictum
ad intelligendum
(Cor 6 15-16)

Εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἑαυτὴν

Valor Quod Paulus innuens DB 969
Stricte "gratiam Xtus promeruit"
"viri diligite..."
Late, ex "mox subiungens" ad interpretationem
"Paulus innuit sacramentum" extendi potest

Arguitur ex Eph 5, 32.

Essentialiter et ratione sui matrimonium baptizatorum differt
a matrimonio antiquae legis.

Atqui haec essentialis et intrinseca differentia non in alio
invenitur praeter rationem sacramenti.

Ergo haec essentialis et intrinseca differentia in eo est
quod matrimonium baptizatorum est sacramentum.

Maiores:

Speciale caritatis et submissionis exemplum atque praecceptum
imponitur conjugibus baptizatis. Eph 5, 22-24 et 33 pro uxoribus
Eph 5 25-31 33 pro viris.

Quod exemplum et praecceptum fundatur non tantum remote in
corpore Xti mystico sed etiam proxime in magno mysterio matrimonii
baptizatorum. Adest aliquid speciale ratione ipsius matrimonii xtiani.
v. 23 vir caput est mulieris, sicut Xtus est ecclesiae
v. 28-30
v. 31 Propter hoc
v. 32 magnum mysterium in Xto et ecclesia
cf. 1 Cor 6 15-16

Minores:

Non sufficit nova quaedam significatio speculativa quae
matrimonium intrinsece non mutet. Hebr. 9, 9; Gal 4, 9.

Neque sufficit fundamentum remotum quod coniuges sunt membra
corporis mystici quia baptizati. Sic mysterium non magnum sed
parvum: nihil enim matrimonio speciale. Quod est contra maiorem.

Accedit quod in traditione et doctrina ecclesiae aliud quam
sacramentum non invenitur neque asseritur.

Neque-dicitur-potest

Sensus argumenti:

Duo certo adsunt in conjugibus christianis: quod sunt membra
corporis Xti mystici; quod ea habent quae virtute Adami in V.L.
habebantur.

Argumentum in eo consistit quod praeter haec datur tertium
quid speciale matrimonio intrinsecum (maior) quod non est aliud
quam sacramentum (minor) ideoque matrimonium xtianum est sacramentum.

Scilicet, sufficiunt duo haec ad intelligentiam sacrilegii
fornicationis (1 Cor 6 15-16); sed non sufficiunt haec duo ad
intelligentiam magni mysterii -- matrimonium xtianum non est quid
compositum ex duobus, aliud virtute Xti, aliud virtute Adami quod
Xtus non elevavit -- ita quidem fornicatio -- sed matrimonium
xtianum est virtute Xti quoad generale corp. myst. et iterum virtute
Xti elevantis illud quod secus esset tantummodo ex Adamo.

Alia forma clariori proponitur idem argumentum.

Sacramentum hoc magnum (Eph. 5, 32) aut est signum speculativum gratiam dans ex opere operantis aut est signum practicum a Xto institutum ut gratiam ex opere operato conferat.

tantummodo/ Atqui non est signum speculativum gratiam dans ex opere operantis.
Ergo est signum practicum a Xto institutum ut gratiam ex opere operato conferat.

Maiores:

1) Est signum: mysterium enim aut est significatio quae in mente retinetur, et tunc est secretum; aut est significatio quae in rebus repraesentatur, et tunc est signum

Atqui matrimonium est res quaedam externa, non est eventus pure mentalis.

2) Signa in corpore Xti mystico aut sunt occasiones quibus nos bene operamur, et tunc sunt sacramenta late dicta gratiam dantia ex opere operantis; aut sunt sacramenta stricte dicta.

Minor:

Eiusmodi erat matrimonium in vetere testamento, a quo differt matrimonium novae legis intrinsece.

Matrimonium enim novae legis est significatio quaedam atque signum (mysterium) quod elevat rem matrimonialem ex ordine et solidaritate Adami in ordinem et solidaritatem Corporis Xti mystici.

In baptizatis non propter quod Eva os ex ossibus et caro de carne Adami relinquit homo patrem et matrem et adhaeret uxori suae et sunt duo in carne una, sed propter quod sumus membra corporis Xti.

In baptizatis vir caput est mulieris, non sicut Adam caput erat Evae, sed sicut Xtus est caput ecclesiae. Vir diligit uxorem suam sicut prout suam carnem, non sicut Adam dilexit Evam prout suam carnem, sed sicut Xtus diligit ecclesiam quae est corpus suum mysticum.

Praeterea, istae habitudines sunt normativae; pariunt obligationes; mulieres sint subditae; viri debent diligere.

Praeterea, obligationes fundantur obiective: non sunt nuda et arbitraria praecipita; sed supponunt realitatem ex qua profluunt.

Neque sufficit fundamentum remotum, scilicet, ipsum corpus mysticum; fundamentum remotum ~~non~~ enim aut producit effectum formalem ipsi matrimonio intrinsecum aut non; si producit, habetur intentum; si non, in-nulle matrimonium novae legis differt a matrimonio veteris legis secundum dici sed non secundum esse. quae positio est nominalistica.

Sacramentum matrimonii est ipse contractus matrimonialis christianorum, qui fit per verba de praesenti.

Thesis exponi potest per syllogismum.
Quod facit matrimonium inter baptizatos, facit sacramentum
Atqui contractus facit matrimonium
Ergo contractus facit sacramentum.

Maior: non datur validum matrimonium inter baptizatos quin eo ipso sit sacramentum.

Quod impugnatur a regalists et a variis theologis olim qui voluerunt separabilitatem validi matrimonii et sacramenti.

Minor: sufficit et requiritur contractus.

Quod impugnatur tum ab iis qui voluerunt benedictionem sacerdotalem tanquam partem essentialem sacramenti (sive priorem partem negabant sive non) tum etiam ab iis qui requirebant consummationem carnalem ad validum ratumque matrimonium.

Pars I. Contractus facit matrimonium.

Pars II. Contractus inter baptizatos facit sacramentum.

Contractus: definitur in CIC 1081

§1. Matrimonium facit partium consensus inter personas iure habiles legitime manifestatus; qui nulla humana potestate suppleri potest.

§2. Consensus matrimonialis est actus voluntatis quo utraque pars tradit et acceptat ius in corpus, perpetuum et exclusivum, in ordine ad actus per se aptos ad proles generationem.

christianorum

Quod contractus/facit sacramentum proponitur ut fundamentum totius suae legislationis a CIC 1012

§1. Christus dominus ad sacramenti dignitatem evexit ipsum contractum matrimonialem inter baptizatos.

§2. Quare inter baptizatos ne vit matrimonialis constructus validus ~~in~~ consistere quin sit eo ipso sacramentum.

Quae doctrina iam ante a Pio IX, DB 1640, 1773.

Thesis ^{est} doctrina catholica, magisterio ordinario et universali fidelibus proposita. CIC 1012 §1 non est lex ab ecclesia lata sed lex domini ab ecclesia nuntiata.

ita Joyce "videtur" Hospelt-Bernhardt "est" fidei proxima.
cf AAS 1910 p. 933.

Adversarii. ^{per 126} Contra primam partem:

Quod copula pertinet ad formationem matrimonii, est doctrina iuri romano antiquo ignota.

Hincmarus Rhemensis epistula 32 ad Rodolphum ep. Bituricensem se stimat copulam pertinere esse necessariam ut consistat matrimonium.

Hunc in errorem inductus fuit mala intelligentia epistulae Leonis I (epist 167 ad Rusticum, R 2189)

Gratianus et schola Bononiensis canonistarum, saec XII in eundem incidunt errorem.

Causa errandi erat: lex Lombardica iuxta quam desponsalia seu sponsalia non mera promissio sed pars ipsius contractus, indigens complemento, traditione puellae.

Praeterea causa errandi erat indistinctio inter verba de praesenti et verba de futuro.

Praeterea, argumenta ex hac indistinctione et praxi ecclesiae.

Praeterea, verba Leonis I et ps-Augustini

Docuit: matrimonium initiari desponsatione, perfici copula; distinctio inter matrimonium initiatum et ratum.

J. Freisen, in opere suo Geschichte des canonischen Eherechts, 1888, hunc errorem collapsum renovavit; at certior factus a SS hanc opinionem cum fide catholica non stare, eam secunda editione revocavit.

O D Watkins, Holy Matrimony, strenue defendit.

Handwritten notes:
126
127

Probatio primae partis: contractus per verba de praesenti facit matrimonium

Probatur hic in quantum negatur ab iis qui dicunt copulam esse partem essentialem matrimonii.

Non hic probatur non requiri benedictionem sacerdotalem: haec de quaestione in secunda parte.

Argumentum SScr.

fecerunt

Joseph et Maria erant veri coniuges, essentialia omnia patri. per-
Atqui nulla inter eos ~~segitie-mar~~ copula
Ergo copula non pertinet ad essentialiam matrimonii

Maior: Mt 1: 16, 20 [Joseph, virum Mariae; noli accipere conjugem tuam]

Sine matrimonio vero, Joseph falso diceretur "vir Mariae" et
Maria falso diceretur "coniuX Joseph"

Minor: Ex tractatu de beata virgine.

Argumentum PP.

Ambrosius, R 1326, luculenter

Augustinus, R 1868, "non fallaciter ab angelo dictum est"

De nupt et conc 1, 11, 13 "Omne itaque nuptiarum
bonum impletum est in illis parentibus Xti" -- si omne bonum impletum,
copula non de essentialia.

ML 44 810, agit contra Iulianum qui dixerat

Quia concubitus defuit, nullo modo fuisse coniugium

Ps-Chrys, MG 56 802, "Matrimonium non facit coitus sed consensus"
citatur a DT Suppl 45 1

Isidorus, Etymol 9,7 (c 6 C 27 q 2) "Coniuges veritas appellantur
a prima desponsationis fide, quamvis adhuc inter eos ignoretur
conugalit concubitus"

Argumentum Trad. DB 334, 397, 404

Benedictio sacerdotalis: utrum in pramaeva ecclesia.

1) Praxis iam exhibetur saec II ad finem vergente

Clem Alex Paedagogus 3 11 MG 8 638

"... externas comas capiti adhibere est maxime impium quo fit ut mortuis pilis cranium induant. Cui enim manum imponat presbyter? Cui autem benedicat? Non mulier quae est ornata sed alienis capillis et per ipsos alii capiti"

Tertull R 320 matrimonii quod... obsignat benedictio

Siricius RP ML 13 1136 benedictio quam sacerdos nupturae imponat

Conc Carth IV anno 398 Kir 952

... cum benedicendi sunt a sacerdote... eadem nocte pro reverentia illius benedictionis in virginitate permaneant

2) Matrimonia celebrata absque benedictione sacerdotali non videntur invalida

anno 428 Theodosius II et Valentinianus II

"Si donationem ante nuptias et dotis instrumenta defuerint, et pompa etiam aliqua nuptiarum celebritas omittatur, nullus aestimat ob id deesse, recte alias inito matrimonio, firmitatem" Cod Theod III tit 7, 1, 3

Hi imperatores erant Xtiani

Gothofridus in suo commentario notat eulogiam hic non requiri quamvis constet eam in usu fuisse (uti videtur domi et non in facie ecclesiae)

Postea ex magna parte in desuetudinem abiit

Revocatus et renovatus a Leone VI (Novella 89) ad validitatem requirebatur. Unde requiritur benedictio ad validitatem in eccl. orthodoxa.

Adversantur secundae parti: scilicet requiri benedictionem sacerdotalem

Mediaevales pauci: e.g. Gulielmus Parisiensis (fl 1240) qui docuit materiam esse contractum, benedictionem esse formam, in De Septem Sacramentis, P 7, a 9.

Melchior Canus: materiam esse contractum, formam esse benedictionem; quam sententiam argumentis metaphysicis fulciri nititur

(Gropper, eodem fere tempore, Enchiridion Xtianae Institutionis, ed 1530 fol 206, quamvis recte sentiat de forma, contendit tamen matrimonium quod fiat contra leges ecclesiae et sine respectu ad Deum non[posse]esse sacramentum)

Quattuor episcopi in Conc. Trid. tanquam sola hac sententia ecclesiam posse invalidare matrimonia clandestina; secus ecclesia substantiam sacramenti mutare tentaret.

Mox varii theologi hanc sententiam amplexi sunt:

Sylvius (ob 1648)

Estius (ob 1613)

Juenin (ob 1713)

Pontius (De Sacr Matr I c 9 - 1627)

Tournely (ob 1729)

Benedictus XIV in De Synodo Dioc VIII c 13 n 4 dicit hanc sententiam valde probabilem; mox agens ut pontifex, in epist "Paucis abhinc hebdomadis" expresse dicit ministros sacr esse ipsos contrahentes.

Regalistae: contractus qui est materia sacramenti est contrattus non tam naturalis quam civilis; subest legibus civilibus; leges de impedimentis, etc., a rege sunt ferendae; causae matrimoniales ad tribunalia civilia sunt referenda.

Ita Marcus Antonius de Dominis, archiep. Spalatensis, apostata factus c. 1610, in opere "De Republica Ecclesiastica" lib 5 c 11 Launoy similiter, De Regia in Matrimonium Potentate

Quo fundamento leges a Josepho II (1780-90) latae et codex Napoleonis I.

Ulterius progressi sunt alii: sacramentum est sola benedictio sacerdotalis; materia est quaedam sacerdotis impositio manus.

Petrus Le Ridant (Leridanus) ob 1753

Tabaraud (sac. Orat.)

Nuytz

Unde damnationes DB 1766, 1773

Theologi circa quaestionem: utrum contractus possit validus consistere quin sacramentum; propter possibilitatem eius quod contrahentes positive intendunt contractum et positive excludunt intentionem sacramenti; cum intentio faciendi quod facit ecclesia requiritur ad validitatem; affirmative responderunt "posse separari"

Vasquez (scdm testimonium Tepe)

Billuart (XIX 203) Gonetus Hurtado Amian, Platel, Wirceburgenses

Dubius haeret prudens noster Suarezius.

Probatio secundae partis

Contra duplicem opinionem, nempe:

- 1) Eorum qui tenent benedictionem sacerdotalem esse de essentia sacramenti
- 2) Eorum qui tenent validum contractum posse inter baptizatos consistere quin eo ipso sit sacramentum.

Quid probandum:

Existit aliud ens morale, iuridicum, intentionale, quo vir vere nominatur maritus, mulier vere nominatur uxor, ~~et~~ ~~con-~~ ~~ue-~~ ~~bitus~~ copula non est fornicaria sed maritalis, consortium non est concubinitus sed M
 Hoc ens morale nominatur "matrimonium"
 Dicimus hoc ens morale efficax per contractum

Existit praeterea aliud ens intentionale, signum quod est sacramentum, nempe, signum efficax gratiae;

Hoc ens intentionale, signum efficax, nominatur sacramentum matrimonii

Dicimus non posse fieri illud ens morale quin hoc fiat, neque hoc fieri posse quin illud fiat

Argumentum validum

Si aliud praeter contractum inter baptizatos requiritur ut fiat sacramentum matrimonii, ecclesia et graviter erravit et gravissime errat.

Atqui ecclesia neque erravit neque errat.

Ergo nihil praeter contractum requiritur.

Maiores:

- ~~1) Per totum medium aevum matrimonia clandestina habebantur valida; haec matrimonia valida, progrediente scientia theologica, agnoscebantur ut sacramenta stricto dicta~~
- 2)

Numquam enim ecclesia monuit fideles non sufficere validum contractum ut sit sacramentum; et his temporibus aperte et positive docet aliud praeter contractum non requiri.

Atqui nisi monuisset, practice et graviter erravisset; contradictarium vero nunc docens, gravissime erraret.

Ergo si aliud praeter contractum validum requiritur, graviter erravit et gravissime errat ecclesia.

Haec maiores:

- 1) Tempore patristico: adfuit praxis benedictionis sacerdotalis; at legibus ab imperatoribus christianis latis sufficere contractum, nulla protestatio, nulla monitio
- 2) Tempore mediaevali: ecclesia docet sufficere consensum (DB 404)
- 3) Concilio florentino: contractus est causa efficiens sacramenti DB 702
- 4) Concilio tridentino: maxima pars tenet contractum de se esse sacramentum; disputatur tantummodo quemadmodum ecclesia posset invalidare contractum quin sacramenti substantiam mutaret.
 Tametsi: DB 990 "clandestina, vera et rata matrimonia" "matrimonium esse sacramentum" at in clandestinis nihil praeter contractum
- 5) DB 1640 1766 1773 1854 CIC 1012

Sacr. Matr. : Materia et Forma.

Supponitur supra probatum: matr. sacr. essentialiter in contractu consistere.

Quaeritur quemadmodum hic contractus sit sacramentum, seu materiam formamque habeat.

Sententiae:

1) Catharinus
 materia: contractus naturalis
 forma: verba olim a Deo "Propter quod relinquet homo..."
 Contra est quod forma sacramenti efficitur a ministro; Deus autem non est minister

2) Navarrus (Manuale c 22 n 20) Valentia (N. disp 10 q 1)
 Materia: consensus internus
 Forma: externa huius expressio
 Contra est quod materia debet esse sensibilis; consensus vero internus est insensibilis

3) Vasquez, Mastrius (ad modum contractuum realium)
 Materia: corpora contrahentium
 Forma: verba quibus traditur ius in corpus, corpora traduntur
 Contra est: corpora sunt materia circa quam
 Materia circa quam: id quod aliquo modo se habet determinabile
 Materia: determinabile illud quod conficitur signum; est pars signi intrinseca
 Non videtur ipsa corpora esse partem signi determinabilem.

4) Suarez, Sanchez, sententia communior
 Materia: oblatio ex utraque parte facta significata
 Forma: significata acceptatio ex utraque parte
 Scilicet, Gaius et Bertha contractum ineunt: Gaius administrat sacramentum Berthae quatenus acceptat oblationem a Bertha factam; et similiter Bertha administrat sacramentum Gaio quando acceptat oblationem a Gaio factam
 Oblatio: est signum quoddam, de se determinabile, et quidem determinatur quando fit acceptatio
 CIC 1081 §2...quo utraque pars tradit et acceptat ius in corpus perpetuum et exclusivum.

Quaenam matrimonia sacramenta.

- 1) Matrimonia infidelium (non baptizatorum)
dicuntur sacramenta a quibusdam romanis pontificibus
Innocens III DB 407
Honorius III (X, 1 Tit 36 c 11)
Leo XIII, Arcanum divinae sapientiae.
Attamen non sunt sacramenta proprie dicta, sed speculative
tantum et non practice gratiam significant.
Imo, in V T matrimonium non erat sacramentum V L, uti circumcisio,
nam non habebatur ut ritus religiosus divino cultui applicatus
Billot II 358
- 2) Matrimonia ab infidelibus inita, qui utrique ad fidem convertuntur
 - a) Vasquez, Coninck, Mastrius
taliam matrimonia non possunt fieri sacramentum; quamvis enim
consensus renovetur, non fit novum matrimonium, ideoque non fit
sacramentum
 - b) Wirceburgenses, Capreolus, Thomistae multi
renovato consensu, fit sacramentum
nisi renovetur, non adest materia et forma sacramenti; et
sine materia et forma, non adest sacramentum.
 - c) Sanchez, Palmieri, Perrone (II 295 et resp S Cong Inq II 3288)
et haec est sententia communis.
Eo ipso quod coniuges consentiunt in baptismum, consentiunt
in indissolubile inter se matrimonium
Ergo etiam non renovato consensu, matrimonium in infidelitate
contractum baptismo suscepto fit sacramentum
Arguitur
S. Paulus Eph 5 32 non distinguunt inter eos qui matrimonium
inierunt ante et post baptismum
R. PP. expresse docent nullum esse matrimonium quod non est sacramentum
DB 1640 1773 2237
STh Suppl 59 a 2 ad lm: fit argumentum ex eo quod dicit matrimonium
infidelium "habitualmente" esse sacramentum quamvis non actualiter
cum non contrahitur in facie ecclesiae -- dicitur interpretando
"habitualmente" = potentia ante baptismum, actu post
- 3) Matrimonia inita inter infideles, quorum una pars convertitur
Non est sacramentum, et non disputatur
Ratio est: ex privilegio Paulino, talia matrimonia non habent
firmitatem quae pertinet ad vinculum sacramentale
- 4) Matrimonia inita inter fidelem et infidelem, ex dispensatione Eccl
 - a) Perrone, Palmieri, Pesch
matrimonium confertur parti fideli
potest: nam infidelis potest administrare sacramentum
est: nam non valet hoc in casu privilegium Paulinum (Resp S Off 1759
Collectanea 1312)
 - b) nullum adest sacramentum: Sanchez Vasquez Hurter Wirceburgenses
Confirmatur: SSedes concessit 5 Nov 1924 matrimonium dissolutionem.
Please turn over

Difficultates

Essentia sacr. matr. est contractus.

- 1) Patres negant BVM iniisse verum matrimonium cum S. Ioseph
 Ambrosius ML 16 318 De inst. virg. 1,7
 ML 15 1554 Expos in Luc 2, 4 (cf Freisen §11, 18)
 Supponit Ioseph non dum mortuum quando Xtus crucifixus; explicat
 "Ecce filius tuus" "Ecce mater tua"; dicit si coniugium, ipse Dominus
 non tulisset uxorem a mariob

Resp. Sensus esse videtur: Maria fuit semper virgo. Coniugium non erat consummatum. "Utique si convenissent, numquam proprium virum reliquisset" Expos in Luc.

- 2) Matrimonium est indissolubile
 Atqui matrimonium ratum et non consummatum variis de causis
 dissolvi potest.

*illud non essentialiter perfectum est cui deest proprietas essentialis
 atqui matrimonium non consummatum deest proprietas essentialis
 ergo matrimonium non consummatum non essentialiter perfectum est*

*essentibus conditione
 essentialis inconditionate*

Ergo matrimonium ratum et non consummatum nondum essentialiter perficitur; deest enim proprietas essentialis, indissolubilitas

Distinguitur maior:

- matrimonium est indissolubile intrinsecus, est indissolubile extrinsecus ex parte potestatis civilis, C
- matrimonium est indissolubile absolute ut ne RPont quidem possit id dissolvere -- sub-dist. rat et consumm C, rat et non conum N

Pariter?distinguitur conclusio

Matrimonium ratum et non consummatum nondum essentialiter perficitur -- Nego
 Nondum impletur conditio sub qua Summus Pont. non dissolvit, Conc.

- 3) Requiritur ad validitatem sacramenti intentio ministri faciendi quod facit ecclesia
 Atqui contrahentes saepe ignorant se esse ministros, saltem possunt positive intendere contractum et excludere sacramentum
 Ergo separabilitas

Resp. Intendunt id quod intendit ecclesia
 Si positive excludunt, et haec intentio praevalet, ne contrahunt quidem.

- 4) In concilio Wintoniae habito anno 1076 sub Lanfranco statutum est "Ut nullus filiam suam vel cognatam det alicui absque benedictione sacerdotali: si aliter fecerit non ut legitimum coniugium sed ut fornicatorium iudicabitur"

Resp: Est legislatio contra matrimonia clandestina.
 Declarat praesumptionem fori externi.
 Attamen praesumptio fori externi cedit veritati quam primum veritas probetur.
 Medium aevum habuit matrimonia clandestina ut valida.

Balbus americanus infidelis anno 1915 inivit matrimonium
cum Bertha ex secta anglicana
Ab ea divortium fecit anno sequenti
Postea voluit matrimonium inire cum Sempronia catholica et
quidem fidem catholicam amplecti
Petiit a S Sede ut prius matrimonium dissolveretur
Qui petitione annuit sancta sedes 5 Nov 1924
Et alii casus similes postea.

Ideoque deest ea firmitas quae competit vinculo sacramentali.

Polygamia successiva licita est.

Rom 7 2

1 Cor 7 39 (hoc loco vox "legi" "nomo_i" deest in melioribus codicibus)
1 Tim 5:14,15

Vide hinc # 838
RJ 88 (Hermas) 1349 (Hier) 1790 (August) 1097 (Epiphanius)
Amb ML 16 268 "Non prebemus prohibemus secundas nuptias, sed non
probamus saepe repititas; neque enim expedit quidquid licet.
Hieronym ML 22 1052 Epist 123 9

DB 55 424 455 465 & 541
adde decretum pro Iacobitis
Benedictus XIV, "Etsi Pastoralis" a 1742
quae citantur Joyce folia 60 *Pach # 839*

Nimia severitas sat communis in ecclesia graeca; vix admittitur
matrimonium secundum; imo, secundo imponitur poenitentia; tertium
quartum reprobatur.

Athenagoras RJ 167
Conc Neocaesarense a 314, admittit licitatem, imponit poenitentiam can 7
Conc Laod, can 1
Greg Naz MG 36 291
Basilus MG 32 673

Basilus Macedo, imperavit 867-86, quartas nuptias iure divino irritas
declaravit et prohibuit
Leo VI, Philosophus, 886-911, filius Basilii, hanc legem renovavit
at demortua tertia uxore cum prole careret quartas inivit
nuptias; exinde magna discordia in eccl graeca; patriarcha Nicholas
Mysticus huius matrimonii validitatem admittere noluit; imperator
ad summum pontificem appellavit qui matrimonium validum declaravit.
at tanta fuit oppositio ex parte cleri graeci ut anno 920
syndus habita est ad quaestionem solvendam; unde decretum fuit
TOMUS UNIONIS a 921, quo quartae nuptiae prorsus invalidae dehinc
affirmantur; pacis causa summus pontifex Joannes X 914-28 hoc decretum
approbavit.

4

^{si multos}
Polygamia, inter baptizatos iure divino illicita et invalida est.

Mt 19 4 "et erunt duo in carne una. Itaque iam non sunt duo sunt
sed una caro"
Ergo iuxta legem Xti, duo, non tres, quattuor

Mt 19 9 Mk 10 11-12 Qui dimiserit uxorem suam et aliam duxerit moechatur
Si moechatur, prima dimissa, multo magis moechatur, prima tetenta

1 Cor 7 4 "Mulier sui corporis potestatem non habet sed vir; similiter
et vir sui corporis potestatem non habet sed mulier"

~~Qui non habet potestatem sui corporis non potest ius in
ipsum alteri tradere~~

~~Atqui qui matrimonium inicit, tradit ius in corpus suum~~

Qui non habet potestatem sui corporis non potest matrimonium
inire contrahere

Atqui coniux non habet potestatem sui corporis

Ergo coniux non potest matrimonium contrahere

Maiores: nam qui matrimonium contrahit tradit ius in corpus suum; qui
trahit, habet tradendum

Minores: ex 1 Cor 7

PP: RJ 167 Athenagoras
186 Theophilus Antioch
1322 Ambrosius
Clem Alex MG 8 1183 Strom 3, 2

DB 408 Innoc III cf Nicolaus I, ML 119 999 ad Bulgaros
465 Lugdun II oecum XIV
969 972 Trid DE FIDE DEFINITA

Rat: est symbolum unionis Xti et ecclesiae, quae est unius cum una

~~Polygamia simultanea et iam inter paganos est illicita.~~

5

Polygamia simultanea post evangelium promulgatum etiam inter paganos illicita est.

de lege naturalis infra

Communis sententia: inde ab exordio mundi polygamiam esse prohibitam; Deum in hac lege dispensasse patriarchis, iudaeis; dispensationem hanc extensam fuisse gentilibus; promulgato evangelio, eam esse revocatam.

Quidam negant Deum ab initio lege positiva polygamiam prohibuisse sed tantum normam proposuisse

Ita Durandus 4 d 33 a 1 Maldonatus De Matr q 1 Perrone III 34

Quidam negant dispensationem generaliter factam: in viris sanctis adfuisse dispensationem a Deo concessam (Abraham, Jacob); in reliquis Deum non dispensasse quia generatim polygamia contra finem primum matrimonii (fere enim aequalis est numerus marium et feminarum, ita ut permessa polygamia alius complures alius nullam exorem habet; ideoque forte dicendum Deum tolerasse errorem, peccata materialia. Ita Joyce - *quod tamen opponit aliam non ab initio dispensationem in his multos illi videtur aliter interpretari.*

Quidam admittunt dispensationem generaliter factam iudaeis sed negant extensam paganis.

Ita Sanchez lib 7 disp 81; Drouwen sect 3 q 2

Ex praxi ecclesiae

Ecclesia cogit polygamos conversos uxores omnes dimittere praeter primam solam (exceptis quibusdam dispensationibus specialibus)

Atqui si polygamia licita, haec praxis esset irrationabilis, nam omnes aequo iure uxores legitimi, et saltem quam vellet retinere potuit conversus

Inde ab exordio exstitit obligatio monogamiae

Mt 19 8: Moyses... permisit... ab initio autem non fuit sic.

quae obligatio denuntiatur in verbis Adami inspiratis

ista verba sunt inspirata: Mt 19 4 "qui fecit hominem... dixit ista verba continent legem monogamiae

ex argumentatione Nicolai I (Cavellera 1371) Innoc III (DB 408: "nec ulli unquam licuit insimul plures uxores habere, nisi cui fuit divina revelatione concessum"

ex verbis Trid DB 969 "Xtus apertius docuit" ergo Deus antea docuit

Illa obligatio est legis divinae quae continetur in verbis inspiratis.

Dicimus ergo: inde ab initio exstitit obligatio monogamiae tum iure naturae tum iure divino; et si qua fuerit dispensatio, lege evangelica promulgata revocabatur

Utrum legi naturae repugnat polygamia, dubitent Durandus 4 d 33 q 1 Caietanus (in Gen 16) Perrone III 34 Palmieri 113; multo communior est sententia eam absolute repugnare legi secundariae.

Indissolubilitas matrimonii. Patres.

Pesch #782 (1920, VII 394)

R 86 Hermas

R 119 Justinus

R 420 Clem Alex

R 506 Orig 507

R 1212 Chrys

R 1861 Aug 1863 1642

Adde: Lactantius 642

Hilarius 854

Basilius 922

Nazianz 1002

Abmros 1008 1322

Hieron 1351 1352 1388

Tert. De Patientia (ML 1 1379) 12

Aug ML 40 220 De Fide et Operibus 19, 36

Hoc loco Augustinus docet magis excusabiles esse qui propter adulterium uxores dimittunt et novas nuptias ineunt; quamvis enim de lege Domini re vera nullum dubium, tamen aliqua causa dubitandi in hoc casu.

Indissolubilitas matrimonii -- Obiectiones e Patribus.

1. S. Basilius, epist 188 (canonica 1) ad Amphilocium (MG 32 678)

Allegatur a Graecis tamquam doceret Basilius "quidquid sit de evangelio consuetudinem esse licere homini inire novum matrimonium si uxorem dimiserit ob quamlibet causam"

Respondetur: Basilius respondet non de re morali sed de poenis canonicis quae adulteris infliguntur; docet consuetudinem suae ecclesiae esse longe strictiorem circa uxores quam circa maritos, quamvis evangelium parem rigorem in utroque habet.

Videtur haec responsio nostra esse certa. Cf. locum parellelum in epist 199 (canonica 2) can 21 (Mg 32 722); etiam interpretatio Balsamonis (MG 137 809).

Contra Zonares et Aristenus (MG 138 723) hunc et alia severiora loca Basilli ad suum sensum detorquent. cf Harmocopoulos MG 150 142

Loca Basilli in nostrum sensum MG 31 852; 32 730; et RJ 922

Requiritur restant quae Park # 782 (VII 394, 1920)

2. Epiphanius, Panarion Haer., 59, 4, 9 (GCS 31, 368, MG 41 1026)

Arguit Epiphanius contra Catharos qui secundas nuptias prohibebant.

Admittit Epiphanius clerum non debere secundas nuptias inire sed orationi vacare. Laicos vero mortua una parte novum matrimonium inire licere, etiamsi ante mortem superstes propter adulterium vel aliam causam dimissus (dimissa) fuerat.

Nomina auctorum Lutheranorum qui admittunt nullum argumentum pro divortio ex hoc loco recitantur apud Palmieri 155 Perrone III 304.

Emendatio quaedam textus a Petavio proposita inserit particulam "aut" "h" ita ut sensus sit: si una pars mortua aut propter adulterium vel aliam causam dimissa, licere novas inire nuptias.

Haec emendatio admittitur apud Benedictinos (MG 41 1023) et uncis inclusa textui CSG inseritur.

Haec emendatio non est admittenda. (Joyce)

3. Lactantius RJ 642. Simpliciter citat verba Domini sine commentario. Nullum inde argumentum haberi potest.

4. Ambrosiaster ML 17 217 (in 1 Cor 7) clare contra nos.

Valor huius auctoris ignoti est ~~parum~~ superabilis: bene potest supponi eum contra traditionem loqui, sicut et ille Pollentius ad quem scripsit Aug "De coniugiis adulterinis"

Joyce, folia 40
Pesch §783, (1920, 7: 396)

Concilía et Rom Pont de indissolubilitate matrimonii

Conc ILLiberitanum (a 313) can 9 (Kirch 332.2)

Prohibitio secundarum nuptiarum in casu separationis propter adulterium; et si fiunt secundae, recusanda est communicatio donec prior compars mortua, excepto articulo mortis eius qui peccat

Conc Arelatense (a 314) can 10.

Urgentur episcopi ut prius consilio quam excommunicatione agerent circa separatos a coniuge propter adulterium et in secundis illegitimis nuptiis versantes.

Sensus confirmatur ex rubrica seu titulá canonis

Male interpretatur, Meyrick, Dict. Christian Antiquities

Caetera Pesch §783

Romani Pontifices

Innocens I, epist ad Exsuperium, 6 (ML 20 498)

Greg II ad Bonifacium (a 726) (ML 89 525)

Citatur a Watkins (p 378) tamquam unicum exemplum eius quod Romani Pontifices ab indissolubilitatis doctrina defecerunt.

Prima facie textus contra nos: si mulier non potest debitum reddere, bonum est novis nuptiis virum non inire; quod tamen magnum est; si vir se continere non potest, nubat.

Attamen citius concludit Watkins. Totus sensus responsi ad Bonifacium pendet a quaestione proposita.

Fieri potest quod agitur de matrimonio non consummato in casu impotentiae perpetuae. Inter Germanos enim fiebant, certis conditionibus, ~~saxxas~~ matrimonia inter impuberes. Vide Liutprand 12, 129 MGH leges lv

Scholion, Joyce folia 41.

De Defectione ²Ecclesiae Graecae.

Praesertim post conc. Chalcedonense Ecclesia orientalis plus debito imperatores reverebatur.

Imperator paganus etiam summus pontifex fuit fuerat; imperator christianus non solum summus ecclesiae protector sed etiam rector esse voluit.

Officiales tale ius imperatori nativum eique inseparabile aestimabant.

Episcopi orientales contra leges civiles ecclesiasticam disciplinam exercere non audebant; contra episcopi occidentales non dubitabant poenitentiae publicae eos subicere qui scdm leges civiles divortium fecerunt.

Pedetendim systemata inter se opposita, canonicum et civile, ~~inter se~~ in unum coaluerunt, nempe in systema a Iustiniano constitutum.

Inde forte a tempore Iustiniani ecclesia orientalis divortia tolerabat quamvis ea solemniter sancire nohebat.

Saec XI, Alexius patriarcha Constantinopolitanus, expresse permisit ut sacerdos benedictionem nuptialem eis impertiret qui propter culpam adulterii in alia parte novas nuptias inierunt.

Post causae divortii multiplicatae ita ut tempore expugnationis Constantinopoleos, a 1453, duodeviginti (18) agnoscebantur; postea aliae causae introductae fuerunt, ita ut facile quodvis matrimonium dissolvi possit.

Vide Poenitentialem Theodori

Conc Trullanum c 87 (a 692)

of Canones Basilii 9 (epist 1) 35 (epist 3) 77 (epist 3)

Justinianus (Nov 134 c 11)

of Justinus II (565-578)

De Approbatione Divortii in Occidente, saec VII et sqq.
Joyce Folia 42

Concilia Vermerdense (Verberies a 756) et Compediense (Compiègne a 757) admittit solutionem vinculi ob causas sequentes.

- 1 Adulterium
- 2 Servitutem quam altera pars ob flagitium incurrit
- 3 Desertionem obstinatum ex parte uxoris
- 4 Captivitatem alterius partis quae redimi nequit
- 5 Professionem religiosam alterius partis
- 6 Lepram

Haec concilia non erant pure ecclesiastica; aderant magnates laici; at episcopi consensisse videntur.

Concilio Compediensi interfuit legatus a S. Sede, Georgius Ostiensis, qui caeteris canonibus non consensit sed solutionem propter professionem religiosam admisit.

Finis horum conciliorum erat remedium corruptionis ecclesiae Francorum, praesertim in rebus matrimonialibus.

Explicatio huius relaxationis est materia disputationis.

Notanda sunt duo.

Leges civiles tum Germanorum tum Romanorum qui in Gallia habitabant (lex romana Visigothorum, lex romana Burgundiorum) divortium permittebant.

Consensus episcoporum explicari potest per influxum libri Paenitentialis Theodori Cantuariensis quod late vulgatum est in Gallia et in Germania et maxima auctoritate gavisum est.

Theodorus, natus Tarsi in Cilicia, missus in Angliam a Pontifice Vitaliano a 668, ubi ecclesiam rexit usque ad 690.

Interfuit conc. Herudfordensi a 673 in quo vera doctrina de indissolubilitate statuta est.

Attamen certum est eum usum fuisse disciplina Graeca in rebus matrimonialibus: forte propter difficultates practicas et maximas post conc. Herudfordiense ~~axib~~ arbitratus est licitum esse ad praxin familiarem graecorum reverti.

Si ita explicatur relaxatio, origo ponitur in ecclesia graeca et excluditur independens traditio occidentalis in favorem divortii.

Abusus qui ita inceperunt tandem aliquando sublatis sunt, at non penitus ante magnam reformationem saec XI auctore Gregorio VII.

CIC 1120 ff

Joyce, Folia p 45.

Matrimonium ~~fid~~ infidelium etiam consummatum solvi potest
quoad vinculum quando, altero coniuge manente in infidelitate,
alter ad fidem convertitur.

Thesis videtur theologice certa: S. Off., 11 Jul 1886, "privilegium
a Xto Domino concessum et per apostolum Paulum promulgatum" Joyce
Communis et certa: Sasse et Tepe
De Fide: Dugas

Adversantur:

- a Jansenistae qui nullum divortium admittere volebant
- b Card. de la Luzerne (Instructions sur le Rituel, 1818, p 606)
- c Tabaraud. (DurContrat du Sacrement de Mariage, 1825 p 277)
- d Binterim, qui tamen admonitas a Greg XVI sententiam revocavit

SSer I Cor 7 10-15

v. 15 Negatio servitutis aut ex eo quod pars fidelis non tenetur
sequi et conciliari parte sine iusta causa discedente, aut ex eo
quod vinculum solvitur; atqui non primum; ergo secundum

non primum: nam talis obligatio non existit etiam in matrimonio
sacramentali; praeterea est gravis servitus vinculo ligari et usu
privari

Vis argumenti ex contrastante v 10-11

PP

Chrys RJ 1190

Ambrosiaster ML 17 231 "Contumelia creatoris solvit ius matrimonii"

Aug De Conj Adult 1 25 31 ML 40 469 privilegium agnoscere non videtur

Theodorus Cantuar MG 119 768

Hincmar ML 125 732

Robertus Pullus ML 186 947

Gratianus c 2 C 28 q 2

Lombardus 4 d 29 ML 192 936

Joyce p47 "Verisimile videtur privilegium in
pensam desertionem abesse prodiqut ^{in eccl. datim} ~~in eccl. datim~~
canonem autem Theodori illud revocari in
mente theologorum"

DB 405 406 408 CIC 1120 §1

Fit solutio novo matrimonio contracto DT 4 d 39 l 5 lm et TT comaniter
CIC 1126 [leg. firmiter vinculum ab utriusque firmum]

"Discedere" "khôrizetai" cf DB 405 ubi applicatur "Contumelia
creatoris solvit ius matrimonii" similiter Chrys.

Probabiliter "khôrizetai" intelligitur causative; est causa separationis
per contumeliam creatoris etiamsi non physice discedit

Interpellatio requiritur CIC 1121; et quidem praecepto divino
ita S.C.Inq. 12 Jun 1850; per se in forma iudiciali ab Ordinario
quod tamen si fieri nequit sufficit inquisitio privata

Textus de indissolubilitate matrimonii respiciunt indissolubilitatem intrinsecam

Mc 10, 11: Quicumque dimiserit uxorem suam, et aliam duxerit, adulterium committit super eam (12) Et si uxor dimiserit virum suum et alii nupserit, moechatur.

Lc 16, 18: Omnis qui dimittit uxorem suam et alteram ducit moechatur: et qui dimissam a viro ducit moechatur

Mt 5, 32: Quia omnis qui dimiserit uxorem suam

Mt 19 9: ... quicumque dimiserit uxorem suam

~~Mt 19 3, 19 6: ... Pharisei dicentes "Si licet homini dimittere uxorem suam quacumque ex causa?... qui respondens ait... Quod ergo Deus coniunxit, homo non separet"~~

1 Cor 7, 10 ... uxorem a viro non discedere... Et vir uxorem non dimittat.

Sola potestas solvendi matrimonia extrinsecus est potestas iuris divini.

Mt 19, 6: Quod ergo Deus coniunxit homo non separet.

DB 1767

Pius VI, citatus a Pesch VII §770, "manifeste patet matrimonium in ipso statu naturae... sic divinitus institutum esse, ut secum afferat perpetuum indissolubilemque nexum, qui proinde nulla lege civili solvi queat"

Sunt theologii qui admittunt quod secundo mandato divino lex naturalis non prohiberet quominus matrimonium certas ob causas auctoritate publica dissolveretur (vinculi in genere)

Thomas Suppl 67 2 (non agit de auctoritate publica sed de dispensatione Bellarminus, De Matr I c 27 § "Advertendum..."; I c 11, 3a prop; I c 4 Sanchez 14b II disp 13 n 4 Palmieri Sasse

*Solutio non in natura legitima — sedus fundamentum deservit
mandata divina*

in N.T.

Sacra Scriptura/non agnoscit solutionem vinculi propter adulterium.

- a Agitur de SScr sola. Positio est negativa: id qd req et suff ad thesin non intendimus solvere quaestionem exegeticam
- b Assertum patet ex ductis universalibus apud Mc, Lc, Rom, 1 Cor.
- c Mt 5, 32 non agnoscit solutionem vinculi proprie dictam

Non in sensu recto: sensus enim rectus est "si ob aliam causam dimittit uxorem et novam ducit, moechatur; et qui dimissam ducit, moechatur." Sensus rectus est negatio solutionis.

- Neque in sensu obliquo: variis de rationibus cumulatis. Le "Omnis"
Mc "Quicumque"
- a' *Sensus aliquis minus abstr. in loci non contradicit reliquo N.T.*
- a' Non laxior est lex evangelica quam lex Moysaica (Mt 19, Mc 10)
 - Atqui ipsa lex moysaica non agnovit solutionem vinculi proprie dictam
 - a" supponit praxin existentem quam restringit duplici praecepto dandi libellum et non recipiendi dimissam ab alio ductam
 - b" implicite dicit dimissam et ab alio ductam esse adulterio inquinatam 'polluta est et abominabilis coram Domino'
 - c" unde Dominus "propter skerokardian umon"
 - d" Quamvis non una est catholicorum sententia et interpretatio huius loci; tamen haec est interpretatio SScr fundata; alia nititur considerationibus generalibus (et quidem minus convincentibus)
- b' Quamvis ponitur exceptio quod "facit eam moechari" non ponitur explicita exceptio quod "et qui dimissam ducit moechatur"
- c' Neque subaudienda est talis exceptio: puta "et qui iniuste dimissam ducit moechatur"
 - a" Non praesumenda sed probanda est peior conditio iniuste dimissarum, melior conditio adulterantium
 - b" Praesertim cum deest articulus "apolelumenen" et non "ten apolelumenen"
 - c" Praeterea si tt iniuste dimissas respicit, quid si hae adulterantur et moechantur; num fiunt iuste dimissae, ita ut amplius non moechentur.
- d Mt 19, 9 prout in multis codicibus et in Vulgata legitur non admittit solutionem vinculi proprie dictam
 - Ita enim lectus, locus idem dicit ac Mt 5 32; et eadem argumenta redeunt
- e Mt 19 9 prout in aliquibus codicibus maximi valoris legitur non probat solutionem vinculi proprie dictam.
 - a' Non in sensu recto
 - b' Neque in sensu obliquo: valet argumentum (c, a'); praeterea, sensus obliquus in uno loco scdm quosdam codices non potest contradicere sensum rectum in multis locis scdm omnes codices.
 - c' praeterea: non solum obest reliquum NT sed ipse locus Mt Ds dicit: Quod Deus coniunxit homo non separet; quod sua doctrina est perfectior de legis moysaicae (ad duritiam cordis); quod sua doctrina est scdm ideale primitivum -- hoc non potest interpretari de electione scholae Schammai loco scholae Hillai

Textus Matthaei

I. Mt 5 32 (Merk)

... oti pas o apoluon ten gunaika autou /1/ parektos logou
porneias /3/ poiei auten moikheuthenai /4/ kai os ean apolelumenen
game_{se} moikhatai

II. Mt 19 9 (Merk)

... oti os an apoluse_i ten gunaika autou /1/ me epi porneia_i
/2/ kai game_{se} allen /3/ moikhatad.

Variante s lectiones.

In (I) omittitur /4/ kai... moikhatai D 64 k a b

In (II), uti apud (I) sumitur /1/, omittitur /2/, sumitur /3/, additur /4/
a) sumitur /1/ ex (I): B 33 D 1s ... Or Eus

b) omittitur /2/ ad modum (I): B 33 1s ... Or

c) sumitur /3/ ex (I): Ta EC⁸ 33 1s ... Or [legitur: moikhêthenai]

d) additur /4/ ad modum (I): excipiuntur SC^oL D 69 7 ... qui non addunt.

↳ Vat. add. εις ο' απολειμενην γαμησας μοιχεται
Cod. Ebr. και απολειμενην γαμων μοιχεται

Or Origines graecus

B Roma Vat saec 4

C Paris saec 5 C* prima manus C^o correctores

D Cambridge saec 6

S Petersburg saec 4/5

L Paris saec 8

33 Minusculus: Paris saec 9/10

1s Minusculi a saec 12

Opiniones

- 1) Critici moderni: Matthaeus, vel magis auctor huius evangelii, hebraeis scribens, mitigat veram Domini doctrinam.
Dominus clare docuit inseparabilitatem; auctor introducit exceptionem.
- 2) Protestantes, Graeci orthodoxi et quidam catholici, Catholici occidentales rarissimi (Caletanus Catharinus Launoy),
Dominus admisit solutionem vinculi in casu adulterii
- 3) Catholici: vinculum non solvitur in casu adulterii.
Diversimode interpretatur Mt 5 32; 19 9.

Circa interpretationem textus.

- 1) Nulla est difficultas de sensu recto: hic sensus est clarus et verissimus.

Disputatur tantummodo de sensu obliquo: quid inde sequitur.

- 2) Mt 5 32

Si ob aliam causam quam porneia homo uxorem dimittit, ipse facit eam moechari; et qui dimissam duxerit, moechatur.

Praeter casum porneias, non solvitur vinculum

Mt 19 9

Si ob aliam causam quam porneia homo uxorem dimittit et aliam ducit, ipse moechatur.

Praeter casum porneias, non solvitur vinculum.

Sensus in recto est clarissimus et verissimus; sed quid implicite dicitur in illo "praeter casum porneias"

Quid implicite dicatur est sensus in obliquo; de hoc implicito disputatur; et tantummodo de hoc implicito.

- 3) Sensus obliquus potest esse:

a determinatio legis moysaicae et non legis evangelicae

Dominus docet veram interpretationem Deut 24 1-4; Moyses permisit vel toleravit divortium non ob quamcumque causam ut vult schola Hillel sed tantummodo ob causam adulterii -- Lagrange

b indeterminatio, quaestio ~~praeter~~ praetermissa:

Dominus docet id quod docet; praetermittit aliquam quaestionem quam hoc loco non determinat; utrum vinculum solvatur per adulterium, hic non determinatur; sed quod non solvitur ab aliam causam, affirmatur

Ita Augustinus, Bellarminus.

Quo in casu, deest sensus obliquus determinatus; quid de tali casu ~~sic~~ adulterii dicendum sit, ex aliis locis colligendum est.

c determinatio legis evangelicae: datur casus in quo vinculum solvitur

a' casus est matrimonium invalidum

- c sensus in obliquo est determinatio legis evangelicae datur casus in quo solvitur vinculum matrimoniale qui casus est
 - a' fornicatio ante matrimonium commissa; impedimentum dirimens apud Iudaeos, agnitus a Xto in lege evangelica. Döllinger
 - b' incestus: matrimonium invalidum propter impedimentum dirimens scdm Lev 18; Act 15 29; 1 Cor 5 1. Patrizzi, Aberle, Crampon
 - c' impudicitia, adulterium uxoris solutio autem non est ipsius vinculi sed separatio mensae et tori ita communiter multi.

4) Dico

a "porneia" potest significare adulterium Ita Osee 3, 3 Amos 7, 17 Ecclus 26, 12 Hermae Pastor Mand iv, 1, 4

b fornicatio admissa ante matrimonium non est impedimentum dirimens in lege evangelica iure divino

c quod porneia denotat "incestum" a gravibus auctoribus defenditur; saltem primo aspectu videtur carere solido fundamento

d Mt 5 32 patitur interpretationem de separatione mensae et tori

Qui dimittit ob aliam causam, responsabilis est pro peccatis dimissae; qui dimissam ducit, moechatur

Natur dimissio ubi maritus non est responsabilis pro peccatis dimissae; sed etiam hoc in casu, qui dimissam ducit, moechatur; ideoque nulla vinculi solutio

Etiam hoc in casu: generalissime dicitur "apolelumenen"; praeterea, non est melior conditio adulterantis; *hinc ista prima copula solutae est adulterium; cum et ante un adulterium non matrimonialis; cum iam adulterio est*

e Mt 19 9 non videtur fundare hanc interpretationem si legitur uti apud Merk

f opinio Lagrange est clara et intelligibilis; recentior tamen et ideo audacior. Dugas omittit approbationem huius opinionis.

g Mt 19 9 in se consideratum: aut incestus aut indeterminatio aut determinatio legis moysaicae aut separatio mensae et tori.

h Non potest admitti opinio protestantium et schismaticorum: sensus obliquus non potest contradicere sensum rectum in multis aliis locis SScr inventum. *Quot. Mc. Lc. Rom. Cor.*

i Criticorum opinio, auctorem evangelii Matthaei mitigasse doctrinam Domini, admitti non potest, stabilita inspiratione N.T.

Obicitur: debet tunc aliquam interpretationem hanc non: id quod dicit habet sensum unum

Resp. id quod dicit habet sensum unum autem - obicitur S initiative Dicit statum

alia certa et alia probabilis - summa vero certum potest probat.

Indissolubilitas matrimonii, Definitio tridentina, DB 977

Obiectum directum canonis est inerrantia ecclesiae in hac materia: directe enim damnantur qui dicunt ecclesiam errare.

Obiectum indirectum est ipsa matrimonii indissolubilitas: si ecclesia non errat docens indissolubilitatem, verum est matrimonium non posse dissolvi.

Indissolubilitas est: proxima fidei (propositio fidei) et negare indissolubilitatem est haeresi proximum.

Nota historica

In prima forma directe canon damnavit negantes indissolubilitatem. Legati Veneti synodum monuerunt sic anathema ferri in Graecos quos eorum respublica subditos habuit in insulis Creta Corcyra Zacyntho.

In his insulis Graeci regebantur ab episcopis a Sancta Sede nominatis sed suis ritibus utebantur. Timebant Veneti eos in plenum schisma abituros si consuetudo adeo inolita damnaretur.

Qua de causa concilium mutavit damnationem ut tantum protestantes contra doctrinam catholicam clamantes plecterentur.

Obicitur canon esse disciplinarius et non dogmaticus.

Ita Sarpe, Launoy, alii minus orthodoxi. Vide Perrone III 411 ff.

Arguunt concilium directe damnatum fuisse errorem si dogmaticus esset. Non directe. Ergo non dogmaticus.

Respondetur: canon continet verba "iuxta evangelicam et apostolicam doctrinam" quae doctrina non est disciplinaria sed iure divino et ab ecclesia immutabilis.

Obicitur canon non potest esse dogmaticus.

Numquam obstaculum reunionis inter schismaticos Graecos et Catholicos fuit hic graecorum error.

Atqui obstaculum fuisset, si error dogmaticus.

Ergo non dogmaticus.

Respondetur: tempore conciliorum ad reunionem, error graecorum magis practicus quam doctrinalis fuit; numquam graeci catholicos de errore in hac materia accusaverant. Unde non deerat spes emendationis, et sic non visus est error constituere impedimentum absolutum.

Ex sacerdotio Christi secundum ordinem Melchisedech deducitur offerri Deo in missa verum et proprium sacrificium.

a) Argumentum traditione solemne.

b) "Quoniam sub priore testamento (testante Apostolo Paulo) propter Levitici sacerdotii imbecillitatem consummatio non erat, oportuit (Deo Patre misericordiarum ita ordinante) sacerdotem alium secundum ordinem Melchisedech (Gen 14 18; Ps 109 4; Hebr 7 11) surgere, Dominum nostrum Iesum Christum, qui posset omnes quotquot sanctificandi essent, consummare (Hebr 10 14) et ad perfectionem adducere." DB 938.

Testamentum: berit, diatheke, foedus, oeconomia salutis.
patriarchale: Gen X 15 7ss; Lc 1 72; Gal 3 17 quod Deus cum Abraham pepigit
mosaicum: Exod. 24 8 Hebr 8 9; 9 20 quod Deus cum Moyses et populo pepigit
novum: in sanguine Christi pactum et sancitum

Sacerdos: mediator inter Deum et homines (Hebr 5 1-10; 8 3X; 9 15)
constitutus iure positivo ad offerendum munera et hostias.

Ordo sacerdotalis: sacerdotes alicuius oeconomiae salutis /fiat
Hebr 7 12: translato enim sacerdotio, necesse est ut et legis translatio
ordo leviticus: sacerdotes legis mosaicae
ordo Melchisedech: secundum typum excellentiae futurae, ipse Melchisedech
: in antitypo, Christus principaliter et aeternaliter
Hebr 5 6; 5 10; 6 20; 7 11ss; cf IIIa 22 6.
: in antitypo ministerialiter, sacerdotes Xtiani,
"per mortem sacerdotium eius extinguendum non erat" DB938

Imbecillitas ordinis levitici: Hebr 8 13; 9 9-10; 10 4-11

Ordinatio ad aliud testamentum et sacerdotium: 8 Hebr 8 8-12; 10 16-17
sed translata lege, transferuntur et sacerdotium (Hebr 7 12 convertitur enim)
unde oportuit aliud sacerdotium scdm ordinem Melchisedech (Hebr 7 11 ff)

Ordo Melchisedechicus:

in figura: Gen 14 18 ubi legitur vv. 18-20

proferens panem et vinum: patitur sensum sacrificalem; "proferens"
est forma Hiphil de radice et significat "exire fecit"
erat enim sacerdos... : enim hebraice est wau; potest habere sed non
necessario habet sensum causalem "enim"
dici potest cum Petavio: aut verum et proprium sacrificium aut typus
veri et proprii sacrificii in pane et vino; positio PP.

excellencia Melchisedech: Hebr 7 1-10

in re principaliter: Christus Dominus

Ps 109 4: Iuravit Ds et non poenitebit eum: Tu es sacerdos in aeternum
secundum ordinem Melchisedech. Cuius sensus messianicus ex Hebr
Hebr 5 6; 5 10; 6 20; 7 11-28

In epistola S. Pauli prima ad Corinthios (10: 16-22) non obscure innuitur in missa peragi verum et proprium sacrificium. BB 939.

Praenotanda:

- a Finis incisi est "fugite ab idolorum cultura" v. 14
- b Medium ad finem est argumentum ex parallelismo: "vos ipsi iudicate quod dico" (v. 15) et sequitur comparatio inter eucharistiam et sacrificia ~~sum~~ iudaica (v. 18) et pagana (vv. 19-21).
- c Ante de manducatione idolothytorum publica (in idolio) actum est (1 Cor 8 10); unde suadet quod hic agitur de cultu privato pagano
- d Trapeza in usu saltem religioso stat pro altari, scilicet, id super quod ponitur sacrificandum, sacrificatum qua tale. Ez 41 22; 44 16; Mal 1 7; 1 12; Is. 65 11; Exod. de mensa ubi ponitur panes propositionis, decies et sexies.
- e In graecitate hellenistica testantibus papyris apud Oxyrrhynchum inventis, invitatio ad caenam erat non eis trapezen sed eis kleinen scilicet non ad mensam sed ad lectulum DTC 10 832
- f In usu classico pagano, cultu privato, mensa fiebat altare eo quod vasiculum cum sale et patellae imponebantur (patella: scil. small dish used in sacrifice) Lamiroy p 202 n 2.

Vis argumenti:

et

- a Eo quod corpus Xti sub specie panis/~~est~~ sanguis Xti in calice sunt in statu victimali
Scilicet, non solum sub specie propria habetur corpus Xti et sanguis tanquam victima sacrificii sed etiam in eucharistia est formaliter victima, hostia, sacrificale quid.
- b Eo quod non solum crux est altare ubi corpus et sanguis Xti sunt sacrificalia sed etiam mensa caenae dominicae est altare
- c Unde non asserimus testimonium directum quod in missa peragitur verum et proprium sacrificium
- d Sed asserimus testimonium indirectum et suasivum

Probatio:

In missa peragitur verum et proprium sacrificium si

- a communio eucharistica est participatio corporis et sanguinis Domini tanquam in statu victimali
- b mensa eucharistica est ~~altare~~ altare
Atqui haec duo... Ergo...

- a Asseritur parallelismus inter communionem eucharisticam et participationem sacrificiorum iudaicorum et paganorum
Atqui haec erant vera et propria sacrificia
Ergo et eucharistia est verum proprium sacrificium

M: koinonia somatos ~~(16)~~ aimatos (16) tenos artou metekhomen (17) koinonoi thusiasteriou (18) koinonous daimonion (20) poterion Kurion pinein kai poterion daionion... trapezes kurion metekhein kai trapezes daionion (21)

Porro participatio sacrificiorum Iudaeorum vel paganorum erat formaliter talis, scil. comestio sacrificati qua sacrificati, comestio alicuius rei quae adhuc betinebat rationem victimae sacrificialis

Unde et corpus qua sub specie panis et sanguis qua sub specie vini in calice habent rationem formaliter sacrificalem, ad sacrificium pertinent.

- b Asseritur parallelismus inter mensam Domini et thusiasterion iudaicum, mensam paganam.
Atqui haec erant tales propter ^{connectionem cum} oblationem ~~in~~ sacrificiis, sacrificati.

Matrimonium indissolubile

- a. utrum sit lex - quodis
- b. utrum admittit exceptiones - quodis

→ lex enumeratio, multatio
 ubi qui multationis causa habet

lex: ordinatio rationis, cu bonum enumerare, ab aucto dicitur legibus, per seculata
Matris legis: in qua per legem ordinatur

III 91
 I I

lex aeterna 13 1-6
 ratio gubernationis rerum in deo sicut in principe universitatis existens

2

naturalis 44 1-6
 participatio legis aeternae in creatura rationali
 in irrationali, data participatio, quae non est propria sed, non matris

II

lex positiva

divina | supernaturalis participatio legis divinae ad finem supernaturalium
 humana | determinatur per naturalem in rebus particularibus
 95 1-4 → ecclsiastica
 95-97 → civilis
 98, 105
 106-108

1

3

Dispensatio proprie dicta
 relaxatio legis in caso particulari, immutata materia legis

97, 4

Dispensatio proprie dicta
 relaxatio legis in caso particulari, mutata materia legis

fundamentum: lex cum sit ordinatio rationalis et universalis
 respicit ea quae sunt per se
 et datur ea quae sunt per accidens
 dicitur universalis circa eandem materiam
 / a peccandi sunt malifactorum - iussu
 / in occidendo

IV

Pollicitio

ubi conflictus oritur non magis per se sunt naturaliter
 per accidens sed ea quae sunt per accidens
 propter naturam voluntatem
 ex. de peccato, aut homicidium aut homicidium
 legislator, eligens minus malum, non tenet legem
 sanctionibus

1 usque ad abscissos

2 locus speculiferus - utroque

3 abscissos - utroque

4 Præcedit de V. T. dent. Mc 10² Mc 19⁷

Joyce p 29 Appl. 67

5 legitur locus

6 reitor per unam hypothesis - supponit proin, cum indunt

7 supponit gramm reprobationem -

8 cum unum est. temp. d. T. Appl. 67, 3 Abstrahit

Indit deponatur

9 Schenkeri Abstr. Abstr.

[Faint, mostly illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.]

Ex sacerdotio Christi secundum ordinem Melchisedech deducitur in missa offerri Deo verum et proprium sacrificium.

a) DB 938: "sacerdotem secundum ordinem Melchisedech se in aeternum constitutum declarans" se ipsum obtulit sub speciebus panis et vini. Declarans: non verbis, de quibus nihil in SScr, sed factis, scilicet offerendo sub speciebus panis et vini.

Gen. 14: 18-20 "At vero Melchisedech, rex Salem, proferens panem et vinum, erat enim sacerdos Dei altissimi, benedixit ei et ait: Benedictus Abram Deo excelso, qui creavit caelum et terram; et benedictus Deus excelsus quo protegente hostes in manibus tuis sunt. Et [Abram] dedit ei [Melchisedech] decimas ex omnibus."

Ps. 104, 9: "Iuravit Dominus in et non paenitebit eum: Tu es sacerdos in aeternum secundum ordinem Melchisedech."

Hebr. 7: Adducuntur hi textus et similitudines exponuntur inter sacerdotium Melchisedech et Christi, praesertim ad demonstrandam aeternitatem sacerdotii Christi; nihil tamen de eucharistia dicitur.

Traditio catholica ulterius docet similitudinem in eo quod uterque in pane et vino obtulit sacrificium. Vide Cyprianum ep. 63; Bellarmino, De Euch. V 12, qui multos textus collegit.

b) Dupliciter se habet typus ad antitypum qui figuratur in typo. Primo modo, ut typus significet quid sit antitypus, et hoc modo ordo leviticus significabat et figurabat ~~maximam~~ sacerdotium christianum Christi.

Secundo modo, ut typus significet excellentiam antitypi, et hoc modo ordo Melchisedech qui ab Abram ideoque ab ipso sacerdotio levitico (in hunc Abram virtualiter contento) decimas sumpsit est typus praexcellenciae Xti super sacerdotium leviticum. Illa q 22 a 6.

Unde nullo modo pertinet Xtus ad ordinem leviticum cui finem dedit; pertinet vero ad ordinem Melchisedech quatenus Melchisedech figurat praexcellenciam Xti.

Unde ritus leviticus sacrificialis in pane et vino (Ex 28, Num 29), ritus subordinatus et secundarius et ad complementum ordinis levitici, non est ad rem.

Responsabilis in Op. utraque

- 1. mutata pro utraque - sine primario utroque - unum tamen dispositum
per utroque
- 2. impeditur utriusque effectus alicuius secundarii
sicut et introitus est prohibita

De libello repudii.

1) Mc 10 4: Moyses permisit libellum repudii (biblion apostasíou) scribere et dimittere.

Mt 19 7: Quid ergo Moyses mandavit (enetaílato) dare libellum repudii et dimittere.

Mc 10 5: Ad duritiam cordis vestri (pros ten skerekardian umon) scripsit vobis praeceptum istud.

Mt 19 8: Quoniam Moyses ad duritiam cordis vestri permisit vobis dimittere uxores vestras.

2) Scdm Dominum: Moyses permisit, scripsit praeceptum; tamen hoc fecit non simpliciter sed ad (secundum, pros) duritiam cordis vestri.

3) Deut. 24 1-4

a) Ponitur totum sub hypothesisi.

Si acceperit.. habuerit.. non invenerit.., scribet.. etc.

b) Supponitur praxis iam vicens: praeceptum respicit tale suppositum uxores dimittendi; praecipit autem a-dare-repudium-in-tali

a' dare libellum repudii

b' si dimissa novos nuptias init, dimissam non recipere in domo

c) Quenam sit foeditas? *וְנִדְּתָהּ לְרַגְלָא* *hinc saltem*
Litteraliter "nuditas rei"

Tempore Xti inter rabbinos disputabatur.

Schola Schammai: "aliquid turpe contra fidem matrimonii"

Schola Hillel: quodcumque reddit uxorem minus gratam marito

d) v. 4 "polluta est et abominabilis facta est coram Domino" dicitur de dimissa quae cum alio coniuncta fuit

continet gravem reprehensionem

Scdm commentatores verbum Hebraicum (*אָפְשָׁתָהּ*) quae est Hophael

a) (*אָפְשָׁתָהּ*) significat "pollui per adulterium"

Cf. Lev 18 20, Num 5 13; 14 20

Driver (Internat. Critical Commentary) citat Keil: "The marriage of a divorced woman is thus treated implicitly ad tantamount to adultery and the way is prepared for the teaching of Christ on marriage."

4) S. Thomas, Suppl. 67 aa 2 et 3.

a. 2. Potest esse licitum uxorem dimittere per dispensationem. Sed contra arguit ex eo quod Abraham cognovit Agar uxorio affectu, et tamen divino praecepto et sine peccato eam dimisit.

a. 3. Quaeritur de casu particulari, nempe de libello repudii.

Ponit duas opiniones: prima opinio communior est Moysen sustulisse poenam (permissio per privationem punitionis) propter maius malum uxoricidii cohibendum; ita ut poena tantum temporalis tollatur et non ratio peccati neque poena perpetua (ad *6m fin*); alia opinio probabilis est nullam culpam fuisse in usu libelli. In solutione obiectionum S. Thomas respondit in favorem utriusque sententiae.

5) Thomistae generatim sequuntur primam opinionem; Sanchez et sequaces secundam.

usus parte malus, tamen divina dispensatione licitus.

Utrum Libellum repudii erat solutio vinculi.

1) Praeceptum (Mt 19 7; Mc 10 5) respicit a obligationem dandi libellum in casu repudii b obligationem non iterum recipiendam uxorem dimissam et novis nuptiis inquinatam.

Moyses non praecepit ut uxor ingrata vel infidelis repudietur; sed si repudietur, tunc detur libellus.

2) Permissio potest esse

a divina dispensatio solvens vinculum

b tolerantia non solvens vinculum sed relinquens errantes in peccatis materialibus propter defectum spei emendationis, imo propter timorem peioris peccati

Talis tolerantia adhiberi potest a confessario in casibus particularibus et debitis cautelis.

In V. T. adhiberi potuit a legislatore quia media gratiae tunc non ut nunc abundaverunt.

3) Favet secundae opinioni [quae est media inter duas a DT citatas]

a Si solutio vinculi, cur novae nuptiae fecerint dimissam "pollutam et abominabilem coram Domino"

b Dominus opponit id quod a Deo ab initio statutum est et id quod Moyses permisit: ut oppositio sit non mere apparens, agitur in secundo casu de Moyse legislante et non de Domino dispensante

c Legislatio ad duritiam cordis non est dispensatio sed tolerantia

d Non est affirmanda divina dispensatio a quam exstetisse non directe constat b sine qua facta omnia explicari possunt.

Utrum libellus repudii solvebat vinculum.

1) Erat praeceptum (Mt 19 7; Mc 10 5)

Tamen Moyses non praecepit ipsam repudiationem
In hypothesi talis repudiationis praecepit duo: tradere libellum
et non recipere dimissam ab alio ductam

2) Erat permissio (Mt 19 8; Mc 10 4)

Quae tamen permissio dupliciter intelligi potest

a Deus dispensavit et vinculum solvit

b Deus non dispensavit neque vinculum solvit

Sed legislator Moyses, cum ad duritiam cordis eorum abusum
tollere non speraret, imo maiora mala uxoricidii timeret, positivam
legem contra abusum non tulit sed tantum consequentia mala ex abusu
restringere conatus est

Cf. praxin prudentis confessarii qui non docet paenitentem
de peccatis materialibus ubi fructum emendationis non sperat.

3) In prima opinione:

a Non ponitur oppositio inter Deum ab initio legislantem et
Moysen ad duritiam cordis legislantem; sed inter Deum legislantem
et Deum dispensantem

b Non habetur ulla explicita assertio ipsius dispensationis

c Non explicatur cur si dimissa alium nupsit polluta sit et
abominabilis coram Domino

Hoc enim referunt fautores sententiae ad primam dimissionem
seu culpam dimissionis causam aut ad secundas nuptias; si illud,
non explicatur locus; si hoc, non solvitur vinculum

d Generatim afferuntur argumenta non probantia: assumunt quod
si vinculum non solvitur, adsunt peccata formalia, quod Moyses
tenetur docere de peccatis materialibus; haec probare non possunt
vel saltem non probant

4) In secunda opinione

a Quae est media inter duas a DTh recitatas

b Adest difficultas: si manet vinculum cur mortuo secundo viro
non possit dimissa ad primum redire; si enim manet vinculum, redire
debet.

Absolute loquendo, redire debet; sed in hypothesi abusus necessario
tolerati propter maiora mala, in hypothesi repudiationis reducenda e
ad mala minima, non pari luce constat eam redire debere -- ita enim
impossibile esset inducere ullam stabilitatem; dimittens semper potuit
dimissam revocare -- libellus dedit solutionem coram lege non coram Do

coram Do
→ *quod praeceptum repudii - quod solvit*
→ *quod praeceptum repudii - nulla solutio*

Matrimonium ratum non consummatum per professionem religiosam alterutrius coniugis solvitur.

De fide: DB 976

Requiritur sollemnis professio; vota simplicia non sufficiunt; ita statutum est a Bonifacio VIII (1294-1303) in c. un., III, 15, in VI. Vinculo ita soluto, licite sunt novae nuptiae parti derelictae.

Argumentum ex vitis SS.

Nullum argumentum certum ne in uno quidem casu ex hoc capite habetur: dubium adest vel matrimonium esse initum vel matrimonium non esse consummatum

S. Ioannes: dicitur apud V. Bedam (ME 92 633; 94 494) fuisse sponsus in nuptiis Canae; ex nuptiis ante consummationem ad sequendum Dominum ab ipso Domino vocatus esse.

S. Theclae, S. Alexii, S. Ethelredae (Beda, Hist Angl iv 19; Eddius, Vita S. Wilfridi, c. 24)

Theodorus Cantuariensis

Poenitentiale, II, c. 12, n. 12

Permittebat divortium in matrimonio rato et consummato propter ingressum in vitam religiosam, iusta morem graecorum.

Alexander III 1159-81 dirimens quaestionem de verbis de praesenti

DB 396

cf etiam c. 7, X, iii, 32 vide infra

Innocentius III

DB 409

Conc Trid DB 976

Theologi, interpretantes Alex III qui obligavit coniugem aut religionem ingredi aut ad compartem intra spatium duorum mensium redire, docuerunt neque virum neque uxorem teneri ad debitum reddendum ante duos menses post contractum elapsos quod CIC IIII antiquavit docens iura matrimonii incipere ab ipso initio

QUO IURE

Non videtur esse iure naturae, nam sola sollemnis professio solvit vinculum, professio vero sollemnis est ex pura institutione ecclesiastica, scil. ea professio quam ecclesia nominat sollemnem.

Neque videtur esse iure divino cum a non constat de antiquitate b potest fieri dogma de iis quae tangunt potestatem ecclesiasticam e.g. DB 979

Ideoque dicendum est esse de iure ecclesiastico; et ita Suarez, Lessius, Wirceburgenses, Billot, Joyce [contra Thomas Caietanus Drouwen qui affirmant ius naturae; Scotum Sanchez, Benedictum XIV, Palmieri qui affirmant ius divinum]

Alex III, Epist ad pp Brixianensem, c. 7, X, iii, 32: "... Sane quidd Dominus in evangelio dicit, non licere viro, nisi ob fornicationis causam uxorem dimittere, intelligendum est secundum interpretationem sacri eloqui de his quorum matrimonium est carnali copula consummatum"

Romanus pontifex potest sua potestate solvere matrimonium legitimum quod fidelis in infidelitate contraxit.

Hanc potestatem exercuerunt:

Pius V, in constitutione "Romani Pontificis" 1571

Gregorius XIII, in constitutione "Populis et Nationibus" 1585

CIC 1125 extendit has constitutiones ad alias regionibus in adiunctis similibus

Pius V tractat de populis ubi viget polygamia et divortium unde fiebat ut plane nesciretur saepe quaenam esset prima uxor legitima; nam prima a viro ducta, iam diu dimissa erat; et forte antequam ab eo ducta iam ab alio dimissa neque legitime ab eo ducta;

constituit Pontifex ut in istis populis liceret neo-converso eligere illam ex uxoribus suis quae sibi placeret, modo illa praeparata sit fidem amplecti et secum baptizare

Gregorius XIII providit difficultatibus ex mercatura negritarum ortis: saepe enim fiebat ut interpellatio comparis prorsus impossibilis evaserit, vel propter ignorantiam ubi latitaret, vel propter distantiam ingentem

constituit Pontifex ut facultas sit episcopis, parochis, missionariis in Angola, Aethiopia, Brasilia, dispensandi in his circumstantiis ab interpellatione et permittendi neo-conversis ut, responso minime expectato, novum matrimonium contraherent.

Quaestio

Quid si per decursum temporis innotescit comparem iam ad fidem conversam fuisse quando matrimonium initum ex tali privilegio?

Per praedictam constitutionem, novum matrimonium non dissolvitur sed firmum manet

Quaestio: quo iure

Alii (inter quos Azpilcueta et Sanchez) docent pontificem posse dissolvere matrimonium contractum et consummatum in infidelitate etiam si utraque pars ad fidem convertitur -- Haec multo probabilior, Joyce

Alii (ut Pontius, Benedictus XIV) negant pontificem tali potestate gaudere, et constitutionem explicare conantur tamquam casum specialem privilegii Paulini

Etiam in aliis casibus potest Romanus pontifex, ^{per dispensationem} solvere vinculum matrimonii rati et non consummati.

Alex III, semel saltem (In c 2, X, iv, 13) dissolvit matrimonium ratum propter affinitatem supervenientem

In alio loco (c. 5(7), Comp I, iv, 4) sat clare insinuat ecclesiam posse dispensare in tali matrimonio

Post Alex III, primus Martinus V (a. 1415) hac potestate usus esse videtur.

Canonistae non desierunt affirmare pontificem tali gaudere potestate; theologi autem omnes (excepto Henrico Gandavensi Quodt 5 q 39) negaverunt.

Testante S. Antonino (Summa Theol, III, tit ij c 21) aliquas huiusmodi dispensationes concessere Martinus V et Eugenius IV

Caietanus, saec XVI (ob 1543), hanc potestatem summo pontifici vindicavit; ex quo tempore saepius ad hanc potestatem in casibus difficilioribus summi pontifices recursum habuerunt

Caietani sententiam magis magisque at paulatim theologi approbaverunt. Negant tamen Pontius, Silvius, Drouwen. Acriter oppugnaverunt talem potestatem Iansenistae saec XVIII.

Benedictus XIV (Qd. Can., q 479) dicere non dubitavit:

"Nullam de potestate Pontificis moveri potest amplius posse quaestionem in eo quod attinet ad dispensandum super matrimonium ratum et non consummatum.

Arguitur

Certum est Romanos Pontifices, saltem ex pluribus saeculis, hac potestate usos esse.

Atqui maxime temerarium esset dubitare de potestate qua frequenter usi sunt RR. PP.

Mai: agitur non de uno alterove casu, de uno alterove pontifice, uti in reordinationibus, sed de disciplina per plura saecula continuata et erga omnes fideles, ubi casus occurrunt, applicanda.

Min: supponere RR. PP. in tali casu errare esset supponere Xtum, contra sua promissa, permisisse ut positivus error locum permanentem in ipso systemate ecclesiastico sibi vindicaret.

Obicitur

1) Conatus (De Matr. disp V n 16), PP secuti sententiam quam falso arbitrati sunt esse probabilem; prudenter egerunt quia probabile duxerunt; ultra vires egerunt quia sententia falsa.

Resp. Xtus non permittit vigere in ecclesia sua universalem disciplinam quoad administrationem sacramentorum et bonis moribus minime conformem.

2) Matrimonium ratum est vinculum iuris naturalis atque divini, quod dispensationem non admittit

Nego quod dispensationem non admittit: dispensatio enim non nocet proli, quae non existit; neque grave damnum infert coniugi, qui novas nuptias inire potest; neque timendum est ne in abusum vergat, cum sit apud solum R. P.

Praeterea, inter omnes nationes constat matrimonium fieri firmiter ex consequente copula.

Tamen talis dispensatio est dispensatio; requirit iustam causam

Ecclesia, et ea sola, habet potestatem statuendi pro xtianis
impedimenta matrimoni~~a~~ dirimentia. DB 974

Termini: vide folia

Historia: Joyce, cap 6, 214-268

Adversantur:

Lutherus: negavit matrimonium irritari posse ullis legibus humanis,
neque alia esse impedimenta quam quae in Lev 18 contineantur, et
haec esse iuris naturalis DB 973

Henricus VIII: dispensatione papali uxorem fratris demortui duxit,
postea scriptulis permotus eam dimisit -- mordicus arguunt Anglicani
Pusey, Puller, Watkins, episcopos angliae recte regi consensisse

Regalistae: olim Ockham, post Antonius de Dominis, Launoy; contractum
esse rem civilem, extra eccelsiae potestatem, sub potestate civili
tantum DB 1768-71 1774

Syn. Pistoriensis: DB 1559

Theologi et canonistae principis Febronianismi imbuti qui partes
gubernii sustentabant

Petrus Tamburini, Praelectiones de Iustitia Xtiana et Sacramentis, 1784

J. Le Plat, Dissertatio de Sponsalibus et Matrimonio, 1784

J.N.Nuytz, saec XIX, damnatus in brevi "Ad Apostolicam" a 1851 DB 1700

Etiam adversantur

1 Theologi qui admiserunt potestatem ecclesiae, at gubernium etiam
hanc potestatem exercere affirmaverunt

2 Multi theologi Gallici hanc sententiam tuebantur quia potestas
civilis irritabat matrimonia inita sine consensu parentum, permittebat
compartes inire novas nuptias, cogebat parachos ista matrimonia
celebrare.

3 Ita ante conc Trid. Petrus Soto (De Matr lect 4) Catharinus (De cōandes-
tinis coniugiis) hi tamen mortui sunt ante decreta Trid sess. XXIV

4 Post: Tournely, Collet, Gerbais, Icard in appendice ad Billuart,
Card. de la Luzerne, J Carriere (post superior in seminario S Sulpice)

Nota

Ecclesia habet potestatem: de fide definita, DB 974 973 982 /ad fin
Ecclesia sola habet: omnino certa, Pesch citat RR. PP. §§883 884; DB 1640

Pius IX: "et omnino spectare ad Ecclesiae potestatem ea omnia decernere
quae ad idem matrimonium (xtianorum) quovis modo possunt pertinere" DB1640

Arguitur ex factis historicis Pesch §§875 ff

Basilii R 819 Conc Carthag = Statuta eccl antiquae vide nota p 291

Greg Magnus R 2299

Sola ecclesia: Pesch §§881-885

Adde, Leo XIII, Arcanum, "Dez sacramentis statuere et praecipere
ita ex voluntate Xti sola potest et debet ecclesia, ut absonum sit
plane potestatis eius vel minimam partem ad gubernatores rei civilis
esse translata (vide Tepe n 816)

Divus Thomas de Lege, I-II qq. 90-108

90 de notione legis

- a 1 aliquid rationis
- 2 in bonum commune
- 3 a multitudine vel qui curam multitudinam gerit
- 4 promulgata

91 de divisione legis

- a 1 aeterna cf q 93 aa 1-6
- 2 naturalis 94 aa 1-6
- 3 humana qq 95-97
- 4 divina VT qq 98-105 NT qq 106-108

92 de effectibus legis

titulus : finis praesentis - Maxime autem utitur de quaestione "in vniuersalibus"
Fors, illud et actus de omni quaestione - tractat in sequenti

- ad dicens quod sunt actus virtutis circa bonum
- ad dicens quod sunt etiam propriae finis virtutis naturae
quaestio praesentis huiusmodi
magis hinc de actu

Quaestio praesentis

1) magis praesentis huiusmodi : si nemo interrogat, etiam hic locus emigretur

2) magis praesentis huiusmodi : si aliter theologorum circa eucyelic. sunt officiales et in "perita"

3) magis praesentis huiusmodi : si opinio theologorum ^{cooperantur} eiusdem auctoritatis ac ipsae litterae eucyelicae - debet si idem voluit dicitur = loquatur & tunc indicat

4) magis praesentis huiusmodi : si alia opinio est in litteris eucyelicis
reprimendi tunc hoc theologorum opinio
sed ut videri quidem auctoritas de genere consuetudinis et nullo modo de specie

Utrum contra consuetudinem

magis contra consuetudinem -

et expressis

non hoc est de genere consuetudinis aliquid de eo non interdicatur - quod non exprimitur et quod non interdicatur non est contra consuetudinem

5) ipsum auctoritas si non de quaestione de finibus
si auctoritas consuetudinis est
difficultatis intricata et huiusmodi
de finis certitudinis
et non tunc videtur de

ubi ipse pro auctoritate

etiam operatur

2) in specie - operatur quod dicitur
non in genere finis
et debet finis praesentis in finem.

Y_a' saltem amicitia ~~selectivum~~ utilitatis et delectationis

unde - | virtutum adiutorium
 | virtutum remedium

Y_b' quatenus in virtuosis est
amicitia virtutis particularis

Q' amicitia virtutis generalis

non necessario explicita per se videtur : humanitatis amor
(non proprie quia non
suis absolutis utitur)

sed ad hoc generalis ut per se necessario ad finem
quatenus ab hoc virtute prompti delectationis potest
procedere

Y_b' desinit in Q'

X_a' amicitia utilitatis et delectationis in legitimitate

X_b' ordo specialis caritatis

X_b' desinit in P' quia ut supra dicitur in Corp. Mag. 8

Haec desinitio est specialis virtutis

unde per se virtutis virtutis - quia virtus. quia per accidens
ergo non finis sicut per se

Ad per se virtutis virtutem virtutem virtutem
quatenus virtutem per se virtutem in finem X'' X'

unde quatenus virtutem, hoc virtutem virtutem. virtutem et de se
virtutem - virtutem virtutem in finem et de se
virtutem - virtutem virtutem in finem et de se

Caritas

Primum: finis proximi

1) aspectus passivus: bonum apprehensum sicut appetitum

Alterum:

Amor finis 2) aspectus inamans: assimilatio amantis
 quibus finis est, talis finis in virtute
 quibus finis est, talis fit finis in
 virtute ut quae gratiam bonam
 reddat et bonum faciat habitum

3) aspectus relativus: mutuum amor inter eos
 qui eadem finem assimulantur
obiecta secundaria; proximi

4) aspectus activus consequens

a) ex 3) mutuum adiutorium

b) ex 1) prosecutio finis

c) ex 1+3 mutuum adiutorium in
 prosecutione finis

Species caritatis

secundum aspectum finis

delectationis: necesse in omnibus, in ludis, etc
utilitatis: in commercio
honesti vel utilitatis: bonum quae bonum, id est, morale - redemptio dicitur qui est secundum utilitatem
caritatis: bonum dei uti in se

¶ Altera caritas delectationis (habet appetitum) et utilitatis (habet finem)
 quae delectationis honestatis (habet rationem) et utilitatis
 generalem

Sensus litt. accep. et.

1) Expressum Obligatum : id quod fieri debet
ita patet ut hoc neglexit esse iniquitas positiva

2) Fundamentum Obligatum ut in natura rei | sedum nostram uoluntatem
corrigendi
pat. non in dubio de iuri purus arbitrio et ad
libitum potestatis
non sequitur de iis communitate
satis, potestatis

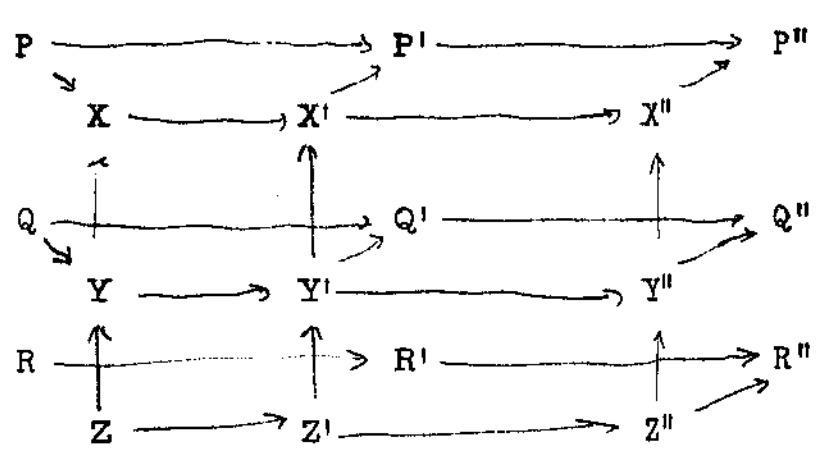
3) Ergo restat uobis litt. accep. finis juris

1) Dies esse finem uoluntatem uoluntatem.

2) finem persona uoluntatem uoluntatem uoluntatem

Matrimonium adit uoluntatem
circa uoluntatem uoluntatem
dispositum ad uoluntatem.

4. De finibus matrimonii

Finis Horizontalis matrimonii

Z'' Y'' X''

Finis verticalis Y' X' circa Z'

Finis verticalis R'' Q'' P''

quasi P' Q'

Sit Z foecunditas sexualis in homine, quae est pars quaedam naturae spontaneae in homine (R), quae dirigitur in finem lateralem per organistica sexus (Z') seu finem lateralem, in prolem procreatam et nutritam (Z''). Ubi Z' organistica sexus sunt pars quaedam totius vitae organisticae (R'), et Z'' est pars quaedam finis horizontalis naturae spontaneae (R'') qui est "actu vivere speciei".

Sit R natura spontanea hominis, R' huius naturae finis lateralis nempe organistica vitae spontaneae, et R'' huius naturae finis horizontalis, nempe, actu vivere speciei.

Sit Z pars quaedam naturae spontaneae, nempe, foecunditas sexualis; Z' pars quaedam organisticorum vitae, nempe actus sexuales; et Z'' pars quaedam R'' nempe proles procreata et nutrita. Sequitur Z ordinari in Z' tamquam in finem lateralem, in Z'' tamquam finem horizontalem. Quae ad R et Z pertinent ratione sui.

Iam vero R et Z includuntur in synthesisi superiori vitae rationalis civitatis terrestre, cuius principium est ratio humana qua humana, Q, quae ordinatur per finem lateralem amicitiae humanae et pacis, Q', in finem horizontalem Q'' seu bonum commune humanum historice cumulativum.

Proinde rationi competit superordinari inferioribus suis, et ideo subordinare naturae ordinem inferiorem in actus sibi convenientes.

quod quidem facit non immutando ordinem naturae inferiorem, Synthesis enim non destruit partes sui, sed informando, dirigendo, et elevando in finem superiorem.

Proinde ratio R informat foecunditatem sexualem vinculo contractus, Y, dirigit organistica vitae sexualis per mutuum adiutorium et amicitiam maritalem tamquam finem lateralem, Y', et elevat finem Horizontalis secunditatis, Z'', in finem boni hominis cumulativi per educationem, Y''.

Pariter-gratia

Pariter ordo gratiae (P) per finem horizontalem caritatis erga Xtum mysticum (P') procedit in vitam aeternam (P''). Includit vero in sua synthesisi inferiora sexus ratione ordinat, et novam altioremqe superordinationem suam imponit. Vinculum contractus Y informatur vinculo sacramenti X; amicitia maritalis Y' informatur speciali ordine caritatis X'; educatio in civitatem terrestrem Y'' elevatur in educationem civitatis caelestis X''.

Mysticus
Xtus de lignis
vulvis dicitur
et Xta
Epl 5.

3. Dividuntur fines normativi.

Prima est divisio in finem absolutum, ultimum, naturalem. Finium naturalium ulterior est divisio in horizontalem seu primarium, lateralem seu secundarium, verticalem seu accidentalem.

Finis absolutus est finis simpliciter.

Est increata atque intrinseca Dei bonitas. Huius gratia est quodcumque est. Nec alius ulterior dari potest: posito enim hoc fine, quaestio neque redit neque redire potest, cuius sit gratia.

Etiam dicitur "finis ultimus qui" et (perperam "finis ultimus cui"

*est enim autem
universi ordinis.*

Finis ultimus est finis secundum quid, scilicet, relate ad universam creaturam.

Non est ultimus in linea finalitatis, nam est gratia alterius, nempe finis absoluti: est enim propter manifestationem ad extra divinae bonitatis infinitae; et est talis manifestatio cum objective, in ratione cognoscibilis et amabilis, tum maxime formaliter, ratione cogniti, amati, atque laudati. Unde etiam dicitur "finis ultimus quo."

Est tamen ultimus in linea operati. Est id ultra quod Deus non operatur aliud. Unde impositum est nomen "finis" quia opus finit.

Est ultimus in linea operati, non tempore sed perfectione. Quoad tempus enim includit omne tempus, estque quattuor-dimensionale; et includit omne tempus, tum quia nullo tempore Deus finem non consequitur, tum quia finis ipse non est quid momentaneum.

Est ultimus perfectione, non eo sensu quod est ultima perfectio huius vel illius potentiae, sed est ultimus perfectione relate ad omnes potentias; est illud synthetice compositum atque unitum de quo supra disseruimus; est omnium harmonia, unitas, synthesis.

Finis naturalis est finis ultimus secundum quid, scilicet, relate ad hanc aliquam naturam.

Quae natura multipliciter dicitur, sive pro essentia substantiali, sive pro principio intrinseco quod ab essentia profluit, sive pro principio derivato quod ex eo exurgit quia operationes superiores inferioribus directionem et externam quandam informationem et elevationem conferunt. a) natura terminis regni plantarum b) natura terminis regni animalium, et natura terminis proprietatis

Et in omni casu datur finis horizontalis in quem haec aliqua natura tamquam in bonum commensuratum efficaciter producitur.

Quatenus vero haec natura cum alia aequali coordinatur in unum naturae finem horizontalem, dari potest finis lateralis qui est finis et actus et bonum quoddam intermedium per quod natura in finem horizontalem producitur.

Quatenus denique omnis natura synthesisibus superioribus includitur et in bona ultra suam commensurationem usurpatur, accedunt fines verticales. Et hi fines verticales, sive simpliciter sive ratione syntheseos superioris, sunt fines per se; sed idem fines, secundum quid seu secundum rationem huius naturae (cui verticales sunt) sunt fines per accidens; non enim est ex ratione huius naturae (saltem quo officio) ut in synthesisibus superioribus et ulterioribus includatur sed ei hoc accidit quod est ratione causae superioris.

*lata natura
↑
Aliter finis
horizontalis
est finis
ultimus secundum
quod officium
per hanc aliquam
naturam producitur.*

*ut hinc
videtur*

(saltem quo officio)

f Qualiter ordo universi sit normativus.

Nostris temporibus impugnatur moralitas dicta traditionalis per accidens quatenus multis a vera traditione seclusis hanc moralitatem modo inepto et sine ratione propositam ediscunt per se quia, uti aiunt, sicut homo naturam inferiorem per scientias et artes in melius convertere iam incepit, ita etiam ipsam humanam naturam reformare et in melius dirigere conandum est.

Ad quod argumentum notandum est primo quod cum homo ab intra res reformare non potest, ei desunt media necessaria ad hunc finem obtinendum; novam familiae notionem proponere potest, sed novas humanae naturae inclinationes indere non potest.

Praeterea, principia homini directiva principalia prorsus humanae manipulationi sunt extranea: principium enim substantiale est anima a Deo creata et homini infusa; principium vero finale est bonum ratione apprehensum, quod absolutum sit necesse est -- ratio enim ad ultimas causas pertingit -- et quia absolutum est, mutationi ~~est~~ non subest. Moralitas dicit ea quae sunt rationi necessaria circa operationem humanam, libertas vero dicit reliqua quae rationi ut contingentia apprehenduntur.

Proinde ad quaestionem positive dicendum:

Ordo universi est in finem optimum, nempe, in ipsum Deum qui est centrum progressivae syntheseos.

Praeterea, in hunc finem melior a nobis excogitari non potest ordinatio; nam ordinatio existens ab intellectu divino est.

Id solum homini rationabile esse potest: agnoscere excellentiam definitivam ordinis universi quia est manifestatio atque expressio intelligentiae divinae atque bonitatis divinae; huic ordini cooperari, subordinando rationem suam Deo et superordinando rationem suam inferioribus cum intra se tum extra se; nihil denique certius habendo quam quod huius ordinis violatio est mala, eiusdem vero observatio et prosecutio est bona.

2 Hactenus de ordine universi tamquam synthesisi synthesi progressiva actum est. Remanet tertia quaestio, quemadmodum elementa se habeant ad synthesis in progressivam. Sic enim tandem ad quaestionem ipsam pervenitur, quales sint intermedii fines.

Primo ergo unumquodque prout ipsum est principium syntheticum inferioribus suis superordinari debet: secus ruit synthesis.

Deinde unumquodque prout synthesisi est elementum debet toti synthesisi subordinari, secus iterum ruit synthesis.

Tertio, prout aliquid pluribus synthesisibus superioribus et progressivis includitur, per se et ratione sui in proxima et proxima synthesisi subordinatur. Et hoc sic declarari potest.

Quod in pluribus synthesisibus successivis includitur, per se et ratione sui in proxima includitur, ratione vero non sui sed proxima synthesises in ulteriori includitur, ratione ulterioris in alia magis remota.

Putat, potentiam quamlibet esse propter actum suum proprium; potentiam vero inferiorem superiori subordinatam est propter actum superiori convenientem; attamen inferioris est suam actum elicere, sed non inferioris sed superioris est hunc actum superiori convenientem reddere.

Quare distinguendum est inter finem horizontalem et verticalem: horizontalis est finis in quod quid ordinatur ratione sui; verticalis est finis in quod quid ordinatur ratione non sui sed synthesises ulterioris.

Unde finis verticalis est finis per se relate ad synthesis in ulteriorem, sed est finis per accidens relate ad id cui verticalis dicitur. Iterum, finis verticalis qua finis est per se, sed qua verticalis est per accidens.

Praeterea, quatenus multa in unum finem diriguntur tamquam partes unius proxima synthesises, praeter finem horizontalem agnoscendi sunt fines laterales.

Finis lateralis est bonum quoddam intermedium et commensuratum per quod multa in unum finem horizontalem diriguntur.

Ita in ordine physico datur relativitas, in ordine chimico datur affinitas, in ordine animali dantur instinctus organistici quibus multa membra speciei ad modum unius organismi operantur, puta formicas, apes, greges, et maxime sexum, in ordine rationali datur amicitia quae in eo est quod multi unum bonum amantes inter se ambil amabiles, amati, adiuti redduntur, in ordine corporis mystici datur caritas erga humanitatem Xti mysticam quae in omni homine consideratur et videtur. Per relativitatem enim proceditur in ordinatum inter-se-agere, per sexum in "actu vivere specie i", per amicitiam in processum historice cumulativum boni, per caritatem erga proximum in regnum aeternum.

Primo est ordo non-supraditus - est ordo inferiorum - a causa transcendentali ordinatur cum quocumque

simply by being itself & preserving its individuality

Deinde patet non empirico intelligibile - natura a lui quae possibilis → natura ordinata efficitur

Aliquam vero ordinis universi intelligentiam cum ex ordinatorum natura tum ex transcendentia centri assequi possumus.

Primo, est synthesis dinamica: operationibus enim constat, et ordinatis operationibus efficitur.

Deinde, dinamica est non ab extra sed ab intra: homines scilicet artefacta per materiae manipulationem et leges externas, molares, mechanicas efficiunt; similiter socialistae ab extra operantur per regulationes, regimentationem, standardizationem, vim, ordinem externum imponere volentes. E contra ordo christianus socialis principaliter ab intra procedit, per virtutes iustitiae et caritatis intra ipsum hominem; et solo hoc ordine interno in primis Ignatius procedere voluit. Deus vero simpliciter ab interioribus rerum operatur: ideae enim divinae rerum-formis non exterius materiam movendo sed interius materiam informando realizantur scdm antecedentem et permanentem rerum ordinationem.

Tertio, est synthesis dinamica ab intra contingens et tamen efficax: artefacta humana rigida quadam partium cohesione operantur; quod si pars defecerit totum ruit; at ordo a Deo intentus efficaciter per contingentia procedit; in minori parte deficit et tamen in maiori ~~partem~~ ad finem suum pertingit.

Quarto haec synthesis cumulativa est: datur cumulatio generalis quatenus singulae operationes pendent a situatione generali et simul hanc situationem mutant in diversificationem operationum subsequentium; deinde dantur cumulationes speciales, puta, composita chimica retinere figuras et proprietates impressas, viventia retinere effectus in se receptos, potentias cumulare actus in habitus sensitivos et intellectuales genus humanum cumulare historiam ante-actam, vitam moralem cumulare in effectum aeternum.

Quinto haec synthesis progressiva est: primo ex eo quod est cumulativa, cumulantur et mala et bona; at mala suo defectu in sui eliminationem, bona sua bonitate in sui conservationem et augmentum tendunt; deinde ex eo quod est efficax per contingentia; quatenus enim natura inferior in minori parte deficit, exhibet materiam in fines alios et superiores liberam (nam a suo fine deficit), utilem (nam omnis synthesis superior ex inferioribus constat), ordinatam (quatenus in superiorem finem disponitur sive legibus magnorum numerorum, sive actione ex causae superioris).

Sexta haec synthesis est conspirativa in bonum: quod sine fine patet consideranti quemadmodum singulae et diversae naturae in usus naturae co-ordinatos, sub-ordinatos, super-ordinatos combinari possint.

Septimo haec synthesis est realistica. Clarissime proclamat Bonitatem vel perfectionem finitam esse finitam, scilicet bonam sub tali vel tali aspectu sed non sub omni aspectu. Bonum sub omni aspectu est Deo proprium et in creato et finito impossibile. Quare universa creatura enarrat gloriam Dei duplitate, uno modo, positive, exhibendo propriam perfectionem, alio modo, negative, exhibendo propriam imperfectionem.

Octavo, quo propius ad bonum absolutum acceditur, eo arctius haec synthesis materialia sua in unum redigit: unde perfectissima est in Corpore Xti Mystico et caelesti ubi visione Dei ipsius membra corporis inter se per ipsum centrum immediate ununtur.

Scilicet in Corp Xti finali Deus est forma unius - in ordinibus inferioribus Deus patet synthesis ordinis per membra materialia cuiusque partis ad unum centrum et totum.

Inter has duas syntheses illa intercedit differentia quod synthesis partium in unitate substantiali est ex ipsa substantia (diversae enim potentiae ~~exsunt~~ ab essentia profluunt, actus vero a potentiis), synthesis vero membrorum speciei est ex unitate finis seu boni communis toti speciei.

Nam singulis membris unius speciei non existunt singulae fines, sed ex ipsa intrinseca finis ratione diversa et multa membra unum et communem finem habeant necesse est. Qui unus speciei finis qualis in singulis sit, considerandum est.

Ita non-vientia, cum transeunter tantummodo agant, in aliquod commune inter-se-agere ordinantur necesse est: nisi enim inter se operarentur, operari non possent; quatenus vero et quo magis ordinate inter se operantur, eatenus et eo maius bonum commune attingunt.

Diversae viventium species pariter in bonum commune ordinantur. Quamvis enim singula speciei membra immanenter operari possunt, tamen at tempus tantum existant. Est ergo commune bonum, quod est "actu vivere speciei", et quatenus hoc commune bonum attingitur, eatenus singula suo tempore vivunt.

De hominibus, quatenus sunt animalia, eadem est ratio. Quatenus autem homines sunt animalia rationalia, accedit duplex bonum ~~commune~~ commune ulterius. Nam ratio humana considerari potest primo quatenus humana est et deinde quatenus ratio est; secundum primum aspectum habetur bonum commune terrestre; secundum alterum aspectum habetur bonum commune caeleste.

Quid ergo sit ratio humana qua humana? Est ratio humana secundum quod est potentialis, quod per actus incompletos in actum completum progreditur. Iam vero bonum humanum terrestre, quatenus bonum animale superat, ex ratione humana est: per scientias enim et artes meliorem animalibus vitam ducimus. At scientiae et artes non uno homine vel uno tempore inveniuntur, sed decursu omnium temporum totum genus humanum pedetentim et processu cumulativo culturae et civilizationis thesaurum communem scientiarum et artium conservat atque auget. Bonum ergo hominis est bonum historice cumulativum, quod bonum est commune; singuli enim homines hoc bonum non efficiunt sed singuli de bono communi pro aetate sua fruuntur.

Alia ex parte quatenus inspicitur ratio humana non qua humana atque potentialis sed qua ratio est et absoluti capax, de alio et maiori bono communi est sermo. Quod bonum commune quale fuisset in aliis statibus hominis possibilibus, praetermittimus; quale vero de facto sit, paucis verbis declaramus, nempe, ipsi homines tanquam partes in novam et ~~superiorem~~ supremam synthesis in intussuscipiuntur; fiunt membra Corporis Xti mystici gratia Dei et in bonum commune absolutum visione beatifica fruendum ordinantur.

Iam vero qui dicitur universi ordo est ultima quaedam synthesis his omnibus synthesisibus composita; quae sane facilius admiratur quam intelligitur.

Centrum enim huius syntheseos seu principium unitatis non est merus quidam partium ordo inter se uti in libro vel symphonia, neque est forma quaedam educta vel infusa tanquam ipsum universum fuisset animal, sed est ipse Deus liberrimo consilio decernens manifestationem ad extra infinitae suae perfectionis. Sicut autem ipsa infinita perfectio nostram intelligentiam superat, ita et eiusdem manifestatio. Quare angeli et beati, Deum uti in se est contemplantes et tamen non comprehendentes, admiratione continua exclamant, Sanctus, Sanctus, Sanctus, ...

c Quales sint hi fines intermedii.

Natura horum finium intermediorum ex tribus maxime apparet; quare considerandum est, primo, quid sit synthesis progressiva, deinde, quod ordo universi est synthesis progressiva, tertio, quatenus sit elementorum habitudo ad synthesis progressivam.

Primo, ergo, quid sit synthesis progressiva.

In omni synthesis invenitur principium unitatis et multitudo elementorum quae uniantur.

Synthesis progressiva in eo est quod ipsa elementa sunt synthesises elementorum inferiorum.

Ita qui legit librum, primo facit synthesis litterarum singularum in nomina, deinde nominum in sententias, tertio sententiarum in paragraphos, quarto paragraphorum in capita, quinto capitum in totum opus. Pariter qui audit symphoniam, facit synthesis vibrationum in aere ut audiantur soni, facit synthesis sonorum in audiat melodia, facit synthesis melodiarum ut audiat pars operis, et facit synthesis partium unde audiat ipsa symphonia.

d Deinde, ordo universi est synthesis progressiva: nempe est synthesis synthesis inferiorum, et haec inferiora sunt synthesises synthesis minorum, et ita porro. Quod tamen non una et simplici linea sed lineis pluribus et synthetice inter se unitis factum est.

Sunt enim lineae synthesises elementorum, sunt lineae synthesises synthesisum, et ita deinceps.

d. Prima linea synthesises progressivae est substantialis: nempe, per formas eductas vel infusas substantiae inferiores mutantur in superiores. in materiam substantiae superioris.

Ita elementa physica (electrones, prota, etc.) in elementa chimica; elementa chimica in composita chimica; composita chimica in viventia.

Altera et quasi parallela linea synthesises progressivae est accidentalis, quae vel interna est vel externa.

Synthesis progressiva accidentalis et interna exemplo sit quod cogitat in homine processus physici, chimici, biologici progressiva synthesisi in cognitionem sensitivam ducunt; multae cognitiones sensitivae in unum actum experimentum; multa experimenta in unum actum intelligendi; multi actus intelligendi in unum habitum scientiae; multi habitus scientiae in uno homine exulto.

Synthesis progressiva accidentalis et externa exemplo sit nutritio: elementa physica transeunt in chimica, quibus plantae nutriuntur; animalia plantis; carnivora animalibus.

d. Haec triplex linea, substantialis nempe, accidentalis interna, et accidentalis externa, est linea ascensionis genericae: datur ordo physicus, chimicus, vitalis, animalis, humanus; quae genera pro diversitate materiae in unitatem redactae, pro diversitate modorum deductionis in diversitates specificas dispescuntur.

At praeter has lineas ascensionis dantur etiam synthesises consolidationis.

Una quaeque substantia est synthesis concreta omnium suarum partium, potentiarum, actuum, quae miro modo in bonum totius conspirant.

Praeterea, singula membra unius speciei in unum syntheticum componuntur.

Deinde unitas finis constat ex natura ordinationis in finem.
Per suum enim intellectum Deus multa et diversa in finem ordinat. Intellectus vero est facere synthesis: sicut intellectus speculativi est facere synthesis, quatenus per unum multa apprehendit, ita intellectus practici est facere synthesis, quatenus per multa media unum effectum producit et unum finem attingat. Quia ergo Deus per suum intellectum res in finem ordinat, sequitur finem a Deo intentum esse unum.

Est ergo finis operis absolute normativus unum quoddam totum, quod materialiter est multitudo operationum, quod formaliter est harum operationum synthesis, unitas, ordo, symphonia.

^{non}
b Quod ~~singulae~~ naturae sunt inclinationes non in ipsum finem supra descriptum sed in fines intermedios.

Natura: essentia rei una cum potentiis quae ex essentia profluunt.
Finis intermedius: bonum quoddam per quod efficitur id quod ultimo intenditur.

Finis supra descriptus: duo includit. Sub aspectu materiali est multitudo operationum. Sub aspectu formali ~~est~~ est synthesis, ordo, unitas, harmonia omnium operationum.

Natura non est inclinatio in ipsum finem supra descriptum.

Singulae enim naturae inclinantur non in omnes prorsus operationes sed quaeque in operationes proprias.

Praeterea, singulae naturae non inclinantur in ipsam omnium synthesis quatenus est synthesis omnium. Nisi enim haec synthesis excederet proportionem cuiuslibet naturae, superfluum esset multas et diversas naturas creare et in finem ordinare.

Alia ex parte natura non inclinatur tantummodo in operationem et nullatenus in operationum synthesis: secus operationes peractae in synthesis ~~non~~ conflari non possent.

Natura ergo singula sicut est ~~in~~ inclinatio in partem finis materialiter spectati, scilicet in operationem suam, ita etiam est inclinatio in partem finis formaliter spectati, scilicet in debitam illam sub- co- super-ordinationem, ut, peractae operationibus ^{et} singulae ita ad omnes alias se habeant, ut ex omnibus simul exurgat ordo, unitas, synthesis, symphonia.

Proinde, quatenus singulae naturae inclinantur in operationes suas debite sub- co- super-ordinatas, inclinantur in fines intermedios.

Tales enim operationes sunt fines: habent enim rationem actus secundi, ultimae perfectionis.

Sunt etiam fines intermedii: sunt enim tales ut ^{ex is practis} ~~non~~ peractae exurgat omnium synthesis, ordo, unitas, symphonia.

* ~~Adhuc operationes~~
practis operationes

5

Finis operis absolute normativus.

2. Proprietates.

a Finis operis absolute normativus est unus synthetice compositus ex operationibus multorum et diversorum.

Unum: indivisum in se et divisum a quolibet alio.

Unitas simplicitatis: et simpliciter et secundum quid in se est indivisum.

Unitas totius compositi: simpliciter est in se indivisum, secundum quid est in se divisum, nempe, ratione partium.

Unitas compositi habetur vel per formam intrinsecam (sive haec sit forma inferior educta sive forma superior infusa uti anima humana) vel per formam eminentem (in theoria actuationis finitae per actum infinitum) vel per formam intellectualem causae efficientis principalis (liber est unus ex ordine litterarum, nominum, sententiarum; symphonia est una ex ordine sonorum).

Quod finis est multorum et diversorum dupliciter constat: primo, ex facto quod multa et diversa ad finem ordinantur; secundo, argumentatione, scilicet, finis est manifestatio ad extra perfectionis divinae, quae infinita perfectio nisi per maximam varietatem perfectionum finitarum manifestari non potest, cf. I, 47, 1, c.

Quod finis est ex operationibus multorum et diversorum constat, primo negative quatenus esse multorum et diversorum non est ipse finis sed id quod ad finem est ordinandum, secundo positive quatenus finis est ultima rei perfectio quae in actu secundo seu operatione consistit.

Saltem inadequate operationes multorum et diversorum identificantur cum fine, secus multa et diversa finem non attingerent. At non adequate cum fine identificantur, nam finis est unus, operationes vero pariter multae sunt et diversae atque ipsa operantia.

Quod denique finis necessario est unus dupliciter constat.

Primo, ex eo quod finis habet rationem actus et perfectionis. Iam vero multiplicitas et diversitas habent rationem potentiae, ~~quae est propter actum sibi competentem, scilicet, unitatem~~. Omnis autem potentia est propter actum sibi competentem; et actus competens multiplicitati et diversitati est unitas; ergo multiplicitas et diversitas est propter unitatem tamquam finem.

N.B. Argumentum valet tantummodo pro ea multiplicitate et diversitate quae unitati opponuntur; proinde pura relationum oppositio uti in SS. Trinitate est quidem diversitas quae tamen unitati non opponitur sed cum simplicitate realiter identificatur; haec ergo diversitas et multiplicitas non habet rationem potentiae, sed omnia alia habet.

Finis operis absolute normativus; 1) ipsa divina ordinatio.

d) Quae tertia efficacia maximi momenti est.

Manifeste enim Deus hac tertia efficacia utitur in ordinandis rebus materialibus in finem: puta multitudinem membrorum ad speciem conservandam, apparenter superfluum multitudinem seminum et spermatozoön ad speciem propagandam. Adde quod recentiores de ipsis naturis speculati sunt: theoriam physicam "quantum" dictam; definitionem speciei biologicae tamquam lineam maxime probabilitatis; theoriam embryologicam evolutionis.

Huius efficaciae fundamentum in eo est quod, supposita realitatis intelligibilitate, id quod frequenter et constanter occurrit causis per accidens attribui non potest.

Quare si eadem natura multis inest, constanter et frequenter a fine per accidens impedi non potest; ergo non solum natura per se in finem tendit, sed etiam in maiore parte de facto ad ipsum finem pertingat necesse est; secus supponenda esset alia natura quae per se tendit in impeditionem prioris naturae.

Obiective ergo existit vera lex dicta magnorum numerorum, quae subiective nominatur lex probabilitatis et exactae calculationi mathematicae subest.

Quod vero Deus hac lege obiectiva utitur, non est ex imperfectione Dei sed ex perfectione Dei et ex imperfectione rerum ordinandarum.

Est ex imperfectione rei ordinandae, nam haec, cum sit finita, contingens sit in operatione sua necesse est.

Est ex perfectione Dei: Deus enim non ordinat res secundum libitum arbitrium, quod falso supponunt qui Deum ad modum cuiusdam dictatoris omnipotentis concipiunt, sed secundum intelligibilitatem quae divina essentia fundatur et creatis imprimitur.

e) Quibus positis, recapitulandum est:

Ordinatio divina primo et essentialiter menti divinae inest. At secundo et derivative ipsis operibus ordinandis imprimitur.

Imprimitur permanenter et ita est ipsa rei natura seu essentia ex qua profluunt potentiae commensuratae.

Quatenus imprimitur natura, per se finem opus finem pertingit, at in quolibet casu a fine impedi potest per accidens.

Quatenus vero multis eadem natura imprimitur, non solum per se sed etiam ex maiore parte de facto natura finem attingit; secus in universo intelligibiliter composito requirebatur causa per se impeditionis frequentis et constantis.

Quatenus denique in minore parte natura rebus impressa a fine deficit, praebetur materia libera, utilis, ordinabilis, ordinanda, et ordinata in alios fines: libera quia a proprio fine deficit; utilis, quia eadem est omnium materia; ordinabilis, quia adest causa superior capax ordinandi; ordinanda, quia ~~Deus nihil facit frustra~~; ordinata, quia datur impressio divina concomitans.

quatenus hoc convenit Deo
Quia de facto disponit inferiora in usum finium superiorum

Finis operis absolute normativus.

Circa finem operis absolute normativum, tria sunt consideranda:

- 1) ipsam Dei ordinationem operis sui in finem;
- 2) proprietates finium in quos est ordinatio divina;
- 3) divisiones horum finium.

1. Ipsa divina ordinatio.

a) Ipsa divina ordinatio dupliciter existit: primo et essentialiter, secundo et derivative.

Primo et essentialiter ipsa divina ordinatio existit in mente divina ordinante.

Secundo et derivative haec ordinatio operibus Dei imprimitur quatenus actu in finem ordinantur atque producuntur.

b) Prout rebus imprimitur, divina ordinatio est duplex: alia est antecedens, alia concomitans.

Divina ordinatio operibus impressa est antecedens quae permanenter ipsis operibus inditur ut sponte quasi sua in finem a Deo intentum procedant.

Quae antecedens et permanens impressio identificatur cum rerum naturis, h.e. cum essentialis atque potentiis ex essentia profluentibus.

Divina ordinatio operibus impressa est concomitans quae transeuntes eis inest; qua impressione singulas naturas in singulis operationibus Deus regit atque gubernat.

Haec transiens et concomitans impressio identificanda est cum concursu divino seu rerum applicatione; in eo consistit quod sola causa universalis omnium potest esse causa per se eius quod omnes prorsus condiciones impleantur ut hoc agens hoc loco et tempore in hoc patiens hunc effectum actualiter producat.

c) Divina ordinatio rebus impressa necessario est efficax; at pro diversitate impressionis, diversa est efficacia.

Quatenus operibus naturae imprimuntur, datur efficacia praevia sed in abstracto: per se natura suum finem attingit, et tamen in quolibet casu per accidens a fine impediri potest.

Quatenus singulae naturae ad singulas operationes applicantur, datur efficacia quae, ratione Dei agentis, est inconditionata sed, ratione ipsius applicationis creatae, est inconditionata in non-liberis, conditionata in liberis.

Denique quatenus eadem natura multis imprimitur, datur efficacia praevia atque concreta ut quaedam multorum proportio de facto ad finem pertingat.

Problema finis operis est id in quod opus naturae suae ordinatur

exempla sunt artefacta -

praeterea - natura ordinatur in superiora - ^{per se magis inclinatur in bonum} naturalis desiderium

praeterea - "natura" significat pro voluntate Dei Praeterea manifestati

quatenus ergo sit iata Dei voluntas

praeterea - finis ut bonum commune - magis in commune

quam in singulare - [in commune superioris: deus, rationalia

[in commune inferioris: animalia, vegetalia]

Finium ~~et posteriorum~~ divisio.

1. Finis: id cuius gratia aliquid fit vel est.

~~Finis a posteriori scilicet, id quod actu finis est, locum
distinguitur a fine potentiali seu bono seu fine a priori.~~

2. Finis operantis et operis.

Finis operantis est is qui impellit agentem ad agendum.

Finis operis est id in quod agens ordinat opus suum.

Quae distinctio non est adaequata.

Finis operis dicit ordinem operum.

Finis operantis dicit ordinem vel volitionum vel volitorum.

Iam vero in Deo non habetur ordo volitionum, nam Deus est unica quaedam volitio, actus primus purus. Habetur tamen ordo volitorum, scdm illud "Deus non vult hoc quia vult illud (ordo volitionum) sed vult hoc esse propter illud (ordo volitorum).

At ordo volitorum coincidit cum ordine operum: omnia enim entia finita sunt et volita a Deo et opera Dei; at operibus Dei non alius inest ordo quam quem Deus vult, sed idem prorsus ordo quem Deus vult rebus inest quia Deus vult.

Praeterea, in creaturis alius potest esse ordo volitionum et ordo operum: at pariter volitiones atque opera creaturarum sunt et volita a Deo et opera Dei.

postea de permissione

3. Finis operis vel absolute vel relative normativus.

Omnis finis operis est normativus: agens enim operi suo non tantum imprimit esse sed etiam ordinationem in finem; quatenus vero opus ordinatur, subest normae vel regulae.

At non omnis finis operis est pariter normativus.

Pro qualitate enim agentis diversificantur operum ordinationes. Pariter sane omnis artifex suum opus ordinat; at non pari auctoritate operi suo dominatur.

Finis operis absolute normativus est id in quod opus suum a Deo agente ordinatur.

Finis operis relative normativus est id in quod opus suum a creatura agente ordinatur.

4. Finis operis absolute normativus vel antecedens vel simultaneous

Ordinatio operum divina primo et essentialiter inest menti divinae; secundo vero et derivative ipsis operibus imprimitur, et quidem dupliciter. Primo modo, quatenus Deus operibus suis imprimit naturas quibus sponte quadam sua procedunt opera in fines a Deo intentos.

Problema - quid sit propositio et veritas

id est in quibus propositio et veritas ordinantur

quid ergo sit "natura sua ordinari"

consideramus - 1) propositio ordinari

in mente veritatis

in rebus propositio et veritas
in mente et veritas

2) propositio ordinari - antecedens in proposito
in mente

consequens proposito et veritas
natura proposito et veritas

3) propositio ordinari

in mente proposito et veritas ordinari
diversorum proposito et veritas

4) proposito et veritas ordinari

5) proposito et veritas

a) proposito et veritas ordinari proposito

b) proposito et veritas ordinari proposito
proposito
veritas
proposito

c) proposito et veritas ordinari proposito et veritas

d) proposito et veritas ordinari

6) proposito et veritas ordinari

7) proposito et veritas ordinari

Problema finalitatis. *con usurpatis definitio Sthaven - id v. servat ipse ab ipse ordinatur*

Ex praeoccupatione apologetica ut philosophia sit autonoma et quasi a theologia independens secundum vanas apparentias finis operis non definitur scdm ultimam suam rationem intrinsecam sed scdm aliquam consequentiam

Definitur enim: id in quod res natura sua ordinatur

Ubi vis definitionis in eo est quod natura est manifestatio ordinationis divinae in finem a Deo intentum

Etiam philosophice prima causa est Deus, et de fine non est philosophandum ac si esset quid cuius ultima ratio in creatis invenitur

Praeterea nomen "natura" est ambigua: saltem enim tripliciter dicitur natura

- 1) forma accidentalis: principium intrinsecum motus et quietis
- 2) essentia, ex qua profluunt omnes formae vel potentiae accidentales
- 3) rerum natura, ordo universi, unde de beneficentia naturae, de ordine naturae, etc loquimur

Praeterea, omnis sensus est ad rem

I 65 2 c fin -- I 60 5 c lm etc -- I 15 2 (melius CG III 64)

Praeterea, id in quod natura ordinatur, est obscurum

Unde de exigentis maximas sermo,

Exempla ex artefactis afferuntur

Deinde inter desideria efficacia et inefficacia requiritur distinctio -- aut negatur naturalis desiderium videndi Deum

Proinde de exigentis multa loquela

Denique ipse ordo universi -- de quo maxime curat Deus in rebus creatis CG III 64 -- parvus vel nullus sermo

Finis secundarius: comparantur decretum et analysis praecedens.

Secundum decretum finis secundarius (saltem in de matrimoniali) est

- a) neque independens a fine primario
- b) neque primario aeque principalis
- c) sed primario essentialiter subordinatus

Quaeritur utrum finis secundarius uti in antecessis definitus has proprietates habeat.

Et videtur affirmative respondendum.

Nam prout definitur, secundarius finis non est independens; est enim finis circa quem redit quaestio, cuius gratia sit ipse hic finis; patet ergo quod ex definitione pendet a fine ulteriore et quidem pendet in ipso suo ordine.

Deinde non est aeque principalis: circa enim finem secundarium redit quaestio, cuius gratia sit; at intra ordinem in quo quaeritur non ita redit quaestio circa finem primum.

Tertio, finis secundarius primario subordinatur in data definitione; primarius enim finis est ~~a quo pendet~~ finis secundarius.
cuius gratia sit

Quarta, quatenus definitiones verificantur ex ipsa rei natura de qua quaeritur, haec subordinatio est essentialis, quippe quae in ipsa natura fundatur seu in iis quae per se sunt.

Quinto, quatenus definitiones verificantur in natura quadam quae contingenter attingit finem suum primum, fieri potest ut accidentaliter et de facto non subordinatur secundarius finis primario; id quod etiam exigit decreti sensus; nam in sterilibus, accidentaliter et de facto (~~quamvis non essentialiter neque per se~~) non subordinatur secundarius finis primario.

Finis absolutus, primarius, secundarius; medium.

Qui quaerit finem, aut quaerit absolute, aut quaerit relative. Qui quaerit absolute, non ponit limites intra quas restringitur quaestio. Qui quaerit relative, ponit limites intra quas quaestio restringitur.

Qui invenit finem, aut invenit finem simpliciter, aut invenit finem secundum quid. Qui invenit finem simpliciter, ei non redit quaestio, "cuius gratia sit iste finis inventus"? Qui vero invenit finem secundum quid, ei redit quaestio, "cuius gratia sit iste finis qui secundum quid tantum est finis"?

Positis his distinctionibus inter quaestionem absolutam et relativam, inter finem simpliciter et finem secundum quid, iam definiri possunt finis absolutus, finis primarius, finis secundarius, et merum medium.

Finis absolutus est qui absolute quaerenti invenitur finis simpliciter. (Criterion: quaestio non restringitur et non redit).

Finis primarius est qui absolute quidem invenitur finis secundum quid sed relative ad quemdam ordinem finitum seu determinatum invenitur finis simpliciter. (Criterion: si quaestio non restringitur, redit; si modo convenienti restringitur, non redit).

Finis secundarius est qui tam relative quam absolute invenitur finis secundum quid. (Criterion: quaestioni aliquatenus respondetur; sed etiamsi restringitur, redit).

Merum denique medium est quod tam relative quam absolute neque simpliciter neque secundum quid est finis, sed tantummodo propter finem. (Criterion: quaestio non potest redire quia non dum ei respondetur).

De Causis in Genere.

Quatenus inter duos (vel plures) terminos relatio causalitatis intercedit, alius terminus denominatur causa, et alius denominatur effectus. Unde rationem "causae" vel "effectus" inspicere est praepremis relationem intercedentem investigare atque enucleare.

Causalitatis relatio realis per se effectui inhaeret. Causa est causa vel potentialiter vel actualiter; at potentialiter ratione perfectionis suae intrinsecae, actualiter vero ratione termini ad se relati ut dependentis.

Tot sunt causarum genera quot sunt dependentiae modi. Iam vero dependentia est aut ab extrinsecis aut ab intrinsecis; et quatenus ab extrinsecis est, aut ab alio tamquam a quo est vel fit hoc aliquid, aut ab alio tamquam cuius gratia est vel fit; quatenus autem ab intrinsecis est, aut ab alio tamquam quo est id quod est, aut ab alio tamquam in quo vel ex quo est vel fit. Unde genera causarum sunt: efficiens, finalis, formalis, et materialis.

Praeter genera causarum etiam gradus distingui oportet. Ideo vero gradus distinguuntur quod ipsum dependere (quo effectus ad causam refertur) aut simpliciter independens aut simpliciter dependens aut in suo ordine independens aut in suo ordine dependens est. Quare causalitas divina, quae simpliciter independens est, dicitur incausata, prima, absoluta; causalitas vero creaturae, quae est simpliciter dependens, dicitur causata, secunda, conditionata. Causalitas vero creaturae in suo ordine aut independens aut dependens esse potest: unde secernuntur causa efficiens principalis et instrumentum, finis primarius et secundarius, forma substantialis et accidentalis, materia et dispositio, potentia et habitus. In suo ordine independentes sunt causa efficiens principalis, finis primarius, forma substantialis, materia, potentia; at in suo ordine dependentes sunt instrumentum, finis secundarius, forma accidentalis, dispositio, habitus, quatenus quod ab his dependet, magis ab illis in eadem causalitatis linea dependet.

De Finibus Matrimonii: Sacra Scriptura.

Tres fines assignantur: proles, mutuum adiutorium, remedium concupiscentiae

- a) proles: Gen 1, 27-28, ubi implicite sed clare docetur ideo masculum et feminam creavit eos ut crescant et multiplicentur; praeceptum enim sequitur narrationem facti.
- b) mutuum adiutorium: Gen 2: 18-24, ubi clare et explicita feminam in adiutorium mariti; reciprocitas ex "duo in carne una" Eph 5 22-33
- c) honestum remedium: 1 Cor 7, 9, ubi saltem nubere est minus malum quam uri
1 Cor 7, 1, bonum homini mulierem non tangere; propter fornicationem autem... scilicet ne fiat fornicatio, unusquisque matrimonium ineat

Fines comparantur

- a) Vetus testamentum gravissime reprehendit peccatum Onae contra naturam (Gen 38, 8 f) quod triplicem finem excludit. Non tamen reprehendit polygamiam vel divortium quae sunt contra mutuum adiutorium, at non impediunt quin generentur filii et filiae in-familiis-late-dictis
- b) Laudat puram intentionem prolis suscipiendae.
Tob 6 22 angelus dicit "accipies conjugem cum amore-D timore Domini, amore filiorum magis quam libidine ductus"
Tob 8 9 Tobias dicit "non luxuriae causa accipio sororem meam conjugem sed sola posteritatis dilectione"
cf. Tob 3 16-18; 6 17; 8 5 -- oppositio est ad exclusionem Dei a mente, sola libidinis causa matrimonii statum et usum -- non stricte comparantur proles et mutuum adiutorium, sed proles et forte honestum remedium

Patres: in genere, supponunt finem esse prolis generationem; et strictiores sunt ita ut doctrina adversariorum haud eis accipiatur

Augustinus: unicum finem citra omnem culpam esse prolis generationem.

Theol. Mediaevales: ¹⁾ sequuntur Augustinum in doctrina de excusatione matrimonii; ita Albertus, TS 1943; ita Thomas Suppl q 49 aa 1 et 4.
²⁾ explicant polygamiam et divortium patriarcharum et VT generatim potuisse a Deo permitti quia non contra finem primum simpliciter sed tantum scdm quid (bene esse educationem), directe vero esse contra secundarium finem, bonum fidei.

Theol. recentiores: minus rigidi quam Aug et theol. med.; et rationabiliter uti videtur, quia Aug non agnovit donum integritatis tqm praeternaturale

contra patre a Koninck

b) Porro, eiusmodi voluntarismus, nominalismus, sensismus, individualismus dividitur in conscium et inconscium.

Conscius est qui explicito systemate philosophico exprimitur atque affirmatur.

Inconscius est qui ex defectu purificationis et analyseos remanet in mentibus et ~~ex~~ manifestatur in opinionibus eorum qui explicito systemate reiciunt voluntarismum, nominalismum, sensismum, individualismum, etc.

Iam vero hic modus inconscius longe lateque spargitur inter ipsos scholasticos. Modus vero conscius nominalismo mediaevali, renascentia artistica, irrationalismo protestantico vere dominatur in omnibus systematibus modernis praeter idealistica; et quodammodo etiam in idealismo (quatenus enim idealistae affirmant notionem realitatis involvere contradictiones, hoc faciunt quia realitatem ad modum nominalistarum concipiunt).

c) Ex quo factum est ut ipsa ratio finalitatis etiam inter scholasticos vel non intelligatur vel male intelligatur.

a) Gradatio finium est scdm principium: quo universalior eo melior. Nam quo universalius quid est, eo minus habet de potentia actum limitante, eo magis habet de actu seu de perfectione.

Porro, uti patet eiusmodi gradationem nominalistis esse fictionem; reale est individuum; quo magis universale, eo magis abstractum, eo magis irrealis, eo minus bonum et minus perfectum.

b) Proinde in eiusmodi confusione emergit error Baii qui inficit dogma "gratiam esse gratiam quia gratuitam" // radicem

Ex adverso nitentes theologi, centrum et ~~radicem~~ finalitatis invenerunt theologi multi in ratione debiti, exigentiae; ita ut finis naturalis sit id quod exigitur et debetur; gratia autem id quod non exigitur neque debetur.

Uti patet, exigentiae et debita non sunt prima ex quibus alia in theoria finalitatis, sed ipsa sunt consecutaria.

Praeterea, sermo de exigentiis et debitis, multis et variis ambiguitatibus est obnoxius. Certissimum est Deum esse simpliciter liberum in omnibus suis operibus ad extra et non tantum in donis gratiae. Tantummodo secundum quid datur sermo de exigentiis et debitis naturalibus.

c) Quo usque speculandi imbecillitas sit progressa, exemplo sit eminentissimas-Thomista, R.P.-Garrigou-Lagrange, vel finis creationis vel naturale desiderium videndi Deum.

Circa finem creationis notae contradictiones a P Donnelly [75 1141, p 53f] sunt expositae: idem auctores asserunt finem Dei creantis absolute supremum esse aliquid distinctum a Deo et creatum, nempe, gloriam suam externam et tamen negant Deum ~~habere~~ aliam bonitatemquam suam tamquam motivum suae volitionis habere.

Circa naturale desiderium cum desiderium naturale eis probat exigentiam et finem, naturale desiderium beatitudinis visionis beatificae prorsus reiciunt; uti ait P. Garrigou Lagrange dicere visionem beatificam esse naturalem quoad appetitionem, supernaturalem quoad media et adeptationem, est negare ipsum principium finalitatis. Nihilominus haec distinctio est trium saltem doctorum ecclesiae, Alb M, Thom, Bell. Cf. de Lubac, La notion du surnatural, NRT 61 1934

De Finibus Matrimonii: problematis origo.

1. Origo paedagogica.

Quae sunt notiora quoad se non sunt notiora quoad nos.

Iam vero finis matrimonii primarius est notior quoad se; secundarius autem est notior quoad nos.

Primarius enim est universalior, intellectu cognoscendus; secundarius est particularior, sensu apprehensus.

Quibus confusi apprehensis, eo quod facilius et efficacius ad observantiam sexti adolescentes excitantur per expositionem finis secundarii quam primarii, a favor quidam ortus est expositioni magis personalisticae finium matrimonii.

Unde argumentum pastorale D. Huberti Doms.

2. Origo biologica.

Secdm Aristotelem eiusque sequaces commixtio carnis est intrinsece et simpliciter actus generandi.

Quod progressu scientiarum falsum esse compertum est. Duo clarissime sunt distincta: foecunditas quae est in prolem; sexus qui est in unionem. Datur sterilitas sine impotentia sexuali; et datur impotentia sexualis ex deformatione organorum sine sterilitate radicali. Porro, commixtio carnis in se est actuatio potentiarum sexualium; huic actuatiioni per se connectitur translatio seminis; at ipsa foecundatio non est intrinsece et simpliciter identificanda cum coitione, sed post multas horas advenit non semper sed in maiore parte casuum.

Quibus cognitis, sunt qui voluerunt foecunditatem in prolem tamquam finem socialem, sexum in mutuum amorem fovendum aliosque personales fines ordinari.

Fracterea, ita hoc voluerunt, ut vel discrimen inter fines primarium et secundarium negligere vel immutaretur.

3. Origo philosophica.

4) Thesis fundamentalis voluntaristarum, nominalistarum, sensistarum, individualistarum est:

~~Id-quod-est,-est-individuale-concretum,-omnia-sua-prorsus-et individualiter-possidens~~

realitas non est quid intrinsece intelligibile

Quare explicant per arbitrarium: puta decreta Dei absoluta quae sunt quia sunt.

Quare reale intrinsece individuale affirmant: id quod est, est individuum concretum, ita individualiter omnia sua possidens, ut omnis intellectio, adventitia et extrinseca et fictitia sit necesse est; e contra, ipsum realiter reale sensu cognoscitur, nam sensus circa particulare versatur.

quodammodo
1

4. Origo theologica.

Elementa scripturistica (duo in carne una; sacramentum Xti et ecclesiae)

reactio contra strictiores notiones antiquorum, Aug et sequacium mediaevalium, augmentata reactione contra intellectualismum

scilicet, psychologium scrutinium intimum virium psychicarum, romanticismus cum vulgaris tum specialis

Heidegger: perspicere sensum rerum et eventuum modo magis profundo est opus philosophicum

Scriptores: Esprit, personalismus contra individualismum, supponitur quaedam adequate distinctio inter individuum et personam; non notatur ipsa personalitas humana tamquam pars corporis mystici

incapacitas speculativa: propter quod unum quodque, et illud magis -- credunt unionem quia supposito magis immediatam ergo et intelligibilitate et finalitate - *populum ego est in sedem quem vocant*

respuunt aliud de homine tamquam animal, eg Doms contra Thomam

De matrimonii finibus eorumque relatione et ordine his postremis annis nonnulla typis edita prodierunt, quae vel asserunt finem primarium matrimonii non esse prolis generationem, vel fines secundarios non esse fini primario subordinatos, sed ab eo independentes.

5 Hisce in elucubrationibus primarius coniugii finis alius ab aliis designatur, et ex. gr.: coniugum per omnimodam vitae actionisque communionem complementum ac personalis perfectio; coniugum mutuus amor atque unio fovenda ac perficienda per psychicam et somaticam propriae personae traditionem; et huiusmodi alia plura.

10 In iisdem scriptis interdum, verbis in documentis Ecclesiae occurrentibus (uti sunt v. gr. finis, primarius, secundarius) sensus tribuitur qui cum his vocibus, secundum communem theologorum usum, non congruit.

15 Novatus hic cogitandi et loquendi modus natus est ad errores et incertitudines fovendas; quibus avertendis prospicientes Emi et Revmi Patres huius Supremae Sacrae Congregationis, rebus fidei et morum tutandis praepositi, in consessu plenario feriae IV, die 29 Martii 1944 habito, proposito sibi dubio: "An admitti possit quorundam recentiorum sententia, qui vel negant finem primarium matrimonii esse prolis generationem et educationem, vel docent fines secundarios non esse essentialiter subordinatos, sed esse aequae principales et independentes"; respondendum decreverunt: Negative.

25 Et in audientia, feria V, die 30 eiusdem mensis et anni, Excmo ac Revmo Domino Adessori Sancti Officii imperbita, Ssmus D N D Pius divina Providentia Papa XII, de omnibus habita relatione, praesens decretum adprobare dignatus est, ac publici iuris fieri iussit.

Datum Romae, ex Aedibus Sancti Officii, die 1 Aprilis 1944

→ *hinc hauritur: finis secundarius est neque independentis neque aequae principalis sed essentialiter subordinatus*

Duplex adest censura, alia principalis, alia in praeambulis.

Finis principalis est prolis generatio et educatio, fines secundarii sunt huic primario essentialiter subordinati, non autem aequae principales neque independentes.

Adest novatus cogitandi et loquendi modus qui natus est ad errores et incertitudines ex fovendas

a) asserere finem primarium esse coniugum complementum ac personalem perfectionem; vel esse amorem unionemque fovendam.

b) attribuere sensum verbis in documentis ecclesiae occurrentibus (finis, primarius, secundarius) alium quam qui scdm communem theologorum usum recipitur [stricto agitur de interpretatione documentorum ecclesiasticorum; late extenditur ad canonizationem usus communis theologorum]

Proprie censura est de fine primario et de essentiali subordinatione "admitti non potest"; alia est reprobatio "natus ad errores et incertitudines fovendas"

Cic 1013

et 108192

Cic 1113

Matrimonii finis primarius est prolis generatio atque educatio; cui essentialiter subordinantur fines secundarii, mutuum nempe coniugum adiutorium et honestum concupiscentiae remedium. AAS 36 '44 103

Quod vero dicitur "primaria matrimonii causa et ratio" scilicet communis et spiritualis coniugum profectum, cum in aliis virtutibus tum maxime in caritate christiana, non ipsum institutum matrimoniale secundum se respicit sed personas quae indissolubili totius vitae societate coniunctae intra hanc societatem fini/ultimo intendere principaliter debent. DB 2232 omnium

Fines : cuius gradus aliquid et ut sit
primarius : qui in suo ordine independens ab aliis finibus ut unus
alii ab eo dependent
secundarius : unus finis qui datur ut alio in eodem ordine dependat

Note : cura et communis

DA 2113